

Literatūra

RAŠTIJA
MENAS
MOKSLAS

NR. 328

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XII METAI

RAŠO JONAS

Sudrumstais metais

(Tęsinys)

Sukčius

Kai pirmą kartą bolševikų ruja siautėjo Lietuvoj, tai vienon įstaigon atėjo jaunas vyras dailininku pasivadinęs. Jis sakėsi, kad atėjęs kažokios tai artelės vardu pasiūlyti padaryti Lenino, Stalino paveikslus. Kalbėjo įžūliai, laikėsi drąsiai ir dėjo si komunistu. Įstaigos direktorius suabejojo, ar verta duot užsakymą, nes tam reikalui neturįs paskirtų lėšų. Dailininkas pasiūliauše, pagrasino ir išėjo. Direktorius to svečio atsilankymu buvo nepatenkintas. Galvojo, kas daryti. Kitą dieną ir vėl tas menamas dailininkas atsilankė. Dabar jis pradėjo direktorių įtikinėti, kad visos įstaigos dabar skuba tokius paveikslus užsakinėti ir dėl lėšų visai nesivaržo, nes niekas nedrįs prikišti tokiu atsitikimu lėšų eikvojimą. O antraip, direktorius gali turėti tik nemalonumų. Paveikslai buvo užsakyti, padaryti ir pinigai sumokėti. Niekas į tą reikalą nesikišo. Jis buvo pamirštas.

Ir štai, vokiečių okupacijos pirmą dieną buvęs direktorius randa pas save raščiuką ant stalo. Ten trumpai ir aiškiai parašyta: Jei tamsta rytoj, kas mano vardu ateis, nesumokėsi tūkstantį rublių, tai man teks beįsiaiškinant vokiečiams tamstai suversti visą kaltę dėl išprievartautai pareikalautų nudažyti Lenino ir Stalino portretus. Man tie pinigai reikalingi papirkimui mane tardančiam valdininkui.

Buvęs direktorius, perskaitęs tą raščiuką, tuoj jį perdavė vienam teisininkui su įspėjimu, kad, jei kas su direktorium įvyktų, tai teisininkas žinotų kas per reikalas, ir čia išdėstė visą portretų užsakymo bylą, nurodydamas net liudininkus.

Rytojaus dieną menamo dailininko vardu atėjo moteriškė pinigų gauti. Ji buvo tuoj išprašyta lauk.

Kitą dieną jau kitas raščiukas. Dabar tas dailininkas prašo jam paskolinti bent penkis šimtus, nes kitus reikalingus pinigus jau jis suradęs. Ir šį kartą direktorius atnešusią tą raščiuką išprašė lauk ir įsakė daugiau pas jį nesilankyti.

Kelioms dienoms praslinkus, direktorius vieno asmens buvo įspėtas, kad jis vokiečiams įskystas kaip žymus komunistų veikėjas ir tyčia Lietuvoj pasilikęs. Reikalas pasidarė visai rimtas. Tada jis apie tai pranešė teisininkui. Šis kartu su vienu Lietuvos kariuomenės kariu atsilankė pas vokiečius ir jiems išdėstė visą reikalą. Tie pasisakė, kad jie patys suabejojo to asmens skundo tikrumu, nes jis tuoj iš jų paprašęs užmokeščio už tokią žinią ir pasižadėjęs ateity daugiau panašių suteikti. Tuo pačiu vokiečių akyse jis pats susikompromitavęs.

Dailininko asmeniniai reikaliukai taip susidėjo, kad jis pas vokiečius nieko nepėšė ir turėjo pats saugotis, kad nebūtų suimtas už kitus panašius šantažus.

Tas menamas dailininkas, buvęs Lietuvoj meno mokyklos mokinys ir iš ten pasišalinęs, atsidūrė tremty. O kur dabar jis, nežinau.

Keršto suimtas

Lietuvos Nepriklausomybės metais buvo vienas toks amžinas medicinos studen-

A. a. Petras Kiaulėnas
"Žmonos portretas"

tas. Jam buvo leista daryti po oda reikalingiems įsivirškimus, aišku, gydytojų priežiūroje ir jų pavedimu. Juozas, tai yra tas amžinas studentas, pradėjo čia sukčiauti. Jo byla atsidūrė teisme ir jis buvo nubautas vienerius metus sąlyginiai kalėti. Dabar Juozas visiems keršino kaip įmanymas, visiems tiems, kas sudarė jam tą bylą.

Lietuvos Nepriklausomybės metais skundai policijai greitai atšipo ir jų niekas nepaisė, nes policija greitai įsitikino tų skundų nevertingumą.

Kai Lietuvon įsibrovė bolševikinis suskis, tai Juozas gyveno nuošaly, nes gal bijojo galimo keršto. Betgi, kas jį pažino, ir tada patarė jo saugotis, nes jis menamai jau turėjo kažkokius ryšius sumezgęs. Vokiečių okupacijos metu jis lyg atkuto. Dėjos nuo bolševikų daug nukentėjęs. Pirmas karo dienas, kai dar veikė Lietuvos sukilėliai, o vokiečiai dar nespėjo įsigalėti, Juozas pats su keliais vaikėzais vaikščiojo po svetimus namus kratas daryti ir žmones terorizuoti. Jis atėjo pas vieną tų, kuris jo buvusio sukčiavimo byloj prieš jį teisme liudijo. Pirmiausia pro duris drąsiai įsiveržė du vaikėzai, o paskui ir pats Juozas. Kai buvęs liudininkas pamatė Juozą, tas tuoj suprato, ko tas čia atėjo. Jis drąsiai jo paklausė:

— Kieno pavedimu tamsta įsibrovei su tais vaikais į mano namus? — Juozas nesusigriebė pasiaiškinti. Vaikai išsigando ir spruko pro duris. Tada buvęs liudininkas jam pagrasino:

— Jei tuoj neišeisi pro duris, tai būsi suimtas ir atiduotas kam reikia.

Pakartoti nereikėjo, Juozas spruko pro duris. Bet kai vokiečiai atėjo, buvęs liudininkas ilgai buvo įvairių vokiečių agentų varginamas, iki tas reikalas galutinai išryškėjo. Ir ne vienas tas liudininkas turėjo dėl Juozo nesmagumų, bet ir kiti. O gal kai kas jų dėl Juozo ir nukenėjo.

Juozas pasiliko Lietuvoj. Ar jis naujiems okupantams mėgino įsiteikti, kas žino?

Sukos, kaip mokėjo

Kapitonas buvo žinomas kaip geras jojikas. Vyras buvo pareigingas, stropus ir arklus mylįs. Kai raudonieji užtvino Lietuvą, jo dalinio kai kurie artimesni ir patikimesni draugai susirinko pasitarti kas daryti. Pasišnekėję pasiliko tos nuomonės, kad reikia dėti visas pastangas ir visaip daboti, kad savo kariuomenės branduoliai liktų nepaliesti, todėl vengtini bet kokie išsišokimai. Reikia brandinti ir tausoti visas pajėgas. Besitardami tie vyrai, žodžiais nepasisakydami, susiprato, kad dabar jų politinis sekimas svetimų yra neišvengiamas. Juo jie labiau slapstysis, juo labiau dangstysis, juo labiau bus įtariami. Ir šit gimė tokia nejauki išvada: vienam privatu pasiaukoti. Jis turi tapti "išdaviku" — savų draugų sekliu ir kartu pranešintoju apie savus draugus svetimiems. Sprendimas buvo žiaurus, bet tų vyrų supratimu būtinas. Reikėjo pasisakyti kas apsiima. Tas reikalas buvo sprendžiamas neviešai, pavesta keliems draugams.

Pusei metų praslinkus, kapitonas buvo atleistas iš kariuomenės. Lietuvos kariuomenė buvo likviduojama. Karininkai buvo sunaikinami, suimami ar iš tarnybos atleidžiami. Jų maža saujelė buvo palikta, bet tik antraeilėse pareigose. Visur išgalėjo svetimi. Tada kapitonas susirado sau darbą vienoj ūkinėj įstaigoj. Dirbo niekieno nepastebimas. Kartais tarnybos metu kas tai pas jį užeidavo, kalbėdavos, tai jis telefonu būdavo iššaukiamas. Tada net artimi draugai mažai tarpusavy kalbėdavosi, o čia pas jį dar svetimi lankosi. Tarnyboj kai kas jo šalinos. Jis tai jautė ir žinojo. Atrodė, kad ir jis šalinasi kitų. Jo visa elgsena sukeldavo visokeriopų kalbų.

Pirmasis raudonųjų tvanas iš Lietuvos buvo sukilėlių palydėtas. Tarp tų nelaukta atsiradusių skaitlingų sukilėlių daug kas matė ir kapitoną. Kapitoną veiksmingą, lyg atgijusį, atkutusį. Bet kai vėl į Lietuvą įsiveržė iš vakarų svetimi, kapitonas vaikščiojo kaip žemę pardavęs. Ir vieną

(Tęsia 2-me psl.)

Sudrumstais metais

(Atkelta iš 1-mo puslapio)

dieną labai susirūpinęs užėjo pas tos ūkinės įstaigos vedėją ir štai ką papasakojo:

— Jei galite, man padėkite. Esu atsidūręs skaudžioje nelaimėj. Mano senoj tarnyboj savi rado sąrašus, kad raudoniesiems talkininkavau. Ir jie, su nieku nepasitarę, tą sąrašą atidavė vokiečiams. Neabejoju, kad tą sąrašą bolševikai tyčia paliko, kad pagal jį visi būtų suimti ir nušauti. Tame sąrašė esu ir aš... Nesistebėkit. Draugų bendru susitarimu taip buvo pasielgta. Priešas nieko iš manęs neišgavo. Dėl mano tokio veikimo niekas nenukentėjo, o kad daug kas apsaugotas, tai neabejoju. Mane jie neatleido ir kai mūsų kariuomenę likvidavo. Reikalavo šnipinėti. Atsisakinėjau ir teisinausi, kad žinių neturiu ir negaliu jų gauti, nes nauja tarnyba, nauji žmonės. Vokiečiai pagal tą sąrašą jau daro suiminėjimus. Kai aš dabar gyvenu kitoj vietoj, tai mane dar nesuranda. Kas daryti? — kreipėsi jis į vedėją.

Pasitarė ir nutarė, kad kapitonas su savo buvusiais tarnybos draugais nueitų pas vokiečius ir jiems visa išpasakotų kaip buvo.

Nuėjo, vokiečių saugume visa išpasakojė. Vokiečiai suprato, nuo bausmės atleido dar pridėdami, kad jei taip buvo, kaip kapitono pasakojama, tai tik tenka stebėtis, kad savi tą sąrašą jiems, vokiečiams, įteikė. Jau dėl to sąrašo kai kas ir nukentėjo. Nukentėjo gal kaltai, o gal ir nekal-tai.

Po šio atsitikimo kapitonas pasidarė savy užsidaręs, nekalbus ir kartais pats vienas išsigerdavo. Labiausiai jis buvo paveiktas tuo, kad tarp savo artimų draugų nesitikėjo sulaukti išdavikų. Vienok vėliau išryškėjo, kad tokie atsirado ir priešui dirbo ne taip kaip jis.

O kur dabar kapitonas, kas žino?

Lašas

Kas nepažino Lietuvoj Lašo? Man teko su juo pirmą kartą susidurti labai keistose apylostovose. Lietuvos nepriklausomybės metais, vyriausybei vos atsistojus ant savo tvirtesnių kojų, Kaune buvau iššauktas į tada vadinamąjį žvalgybos skyrių. Ten mane pasitiko augalotas vyriškis, kuris tik rusiškai kalbėjo. Jis pradėjo mane ne tai tardyti, ne tai šiaip klausinėti. Atsisakiau rusų kalba jam atsakinėti. Jis gerokai mane išbarė ir pagrasino, bet iškviėtė vertėją. Vertėjo prašiau perduoti mano klausinėtojiui, kad jei jis ir toliau elgsis nemandagiai, tai aš nieko jam nesaikysiu. Mano noras, kad Lietuvos valdininkai vartotų lietuvių kalbą, nes rusų kalba man primena rusų žandarų, kurie mane tardė. Paskui paaiškėjo, kad mane klausinėjęs ir buvo vienas iš užsilikusių rusų, Lietuvos žvalgybos tarnyboj. Jis vadinosi Lašas. Jo tikrės pavardės nežinau.

Reikalas buvo paprastas. Gyvenau Aleksote. Tame pačiame name gyveno prancūzė Rikert (jei neklystu dėl jos pavardės) su dukryte Rasyte. Prancūzė buvo išteklėjusi, paskui atsiskyrusi. Jos vyras buvo lietuvis dailininkas, iš čia Rasytės vardas ir jos mokėjimas lietuviškai. Pas Rikert kai kas iš lietuvių mokėsi prancūzų kalbos. Pas ją užeidavo prancūzų kalboj praktikuotis ir J. Šepetys, tuo metu dirbęs pas SSSR atstovus jų spaudos korespondentu. Taigi, žvalgybos sekliams atrodė, kad J. Šepetys nuolatos mane lanko ir aš jam teikiu spaudai žinių. Su mane klausinėjusiu pagrindinai išsiaiškinova ir išeidamas jam pasakiau, kad jo sekliai neapdairūs. Jis lyg nudžiugęs, atsakė:

— Iš kur jiems vargšams taip greit ap-sukrumo pramokti, jei visi naujokai...

Mudu atsiskyrėm ir daugiau su juo neturėjau progos šnektelti. Bėt Lašas tiek buvo mandagus vyras, kad per visus Lietuvos nepriklausomybės metus mane susiti-

kęs pasisveikindavo. Per kitus teko nugirst, kad aš buvęs vienintelis, kuris nenorėjo su juo rusų kalba kalbėti, ir jis mane visai suprantęs. Vėliau Lašas gerai pramoko lietuvių kalbos ir, rodos, retai kas spėjo jį rusu esant.

Bolševikams įsibrovus į Lietuvą, ėjo gandas, kad Lašas, vienas iš apsukresnių saugumo atsakingų tarnautojų, vienas iš uolesnių komunistų persekiotojų komunistų suimtas. Suimtas tų pačių, kuriuos jis tardė. Visiems buvo aišku, koks likimas laukė Lašo. Kuriam laikui praėjus, gavėjų sutikau labai išvargusį, į žmogų nepanašų Lašą. Tuo jį pasveikinau. Jis man nieko neatsakė ir kai pro mane jis praėjo, atsigrižau dirstelti į jį ir įsitikinti ar tikrai Lašo būta. Suabejojau, tariausi apsirikes. Rytjaus dieną pas mane atėjo vyriškis. Jo nepažinau. Tiek žinojau, kad tai buvęs Lietuvos kariuomenės karys. Jis man papasakojo, koks likimas ištiko Lašą. Jį komunistai suėmė, tuoj išgabėję Maskvon. Ten buvo visai kankinamas, iki iš jo visas žinias išgavo. O paskui priverstė pasirašyti, kad ateity tar-nausiąs komunistams, ir pasiuntė jį atgal Lietuvon. Nesuprantu, kam man pašaliečiui tas atėjęs man nepažįstamas asmuo visa tai pasakoja. Neiškenčiau ir jam apie tai pastebėjau. O jis:

— Jei nesuprantate, tai būsiu aiškesnis. Lašas prašo visus pažįstamus su juo nesi-sveikinti ir nekalbėti, nes jis turi apie visą tai pranešti kur reikia, — pasakė ir neatsisveikinęs išėjo.

Praslinko kuris laikas. Jau Lietuva kitą buvo okupuota. Ir vėl tas pats anuomet buvęs kariškis pas mane atsilankė. Dabar jis man pranešė tolimesnį Lašo likimą. Lašas bolševikų tardymu buvo labai paveiktas. Kankinamas jis davęs sutikimą jiems bendradarbiauti. Kai buvo grąžintas Lietuvon, jis gyveno atsisėdėjęs nak-tis nemiegodamas, o kartais visokių regėjimų kankinamas. Tiek jis buvo paveiktas, kad kartais atrodė, jog artėjančios jo proto sutemos. Ir dar vis bolševikų buvo spiriamas išdavinėti. Vengė žmonių, bet pasitaikydavo tokių žioplių, kurie neiškentę pas jį užeidavo. Jis pats kartais juos įtarinėdavo jį sekant, todėl pranešdavo, ką jie su juo kalba. Pranešdavo ir grauždavo, kad gal visai nekaltus žmones jis išduoda. Betgi kitos išeities nebuvo. Ir štai vokiečiai užėjo. Tada jis tiek buvo vėl paveiktas, kad šokinėjo ir krikštė kaip mažas vaikas. Bet jo tas džiaugsmas buvo baisus. Tada jo akių ir veido išraiška jau rodė jį pradedant sirgti proto liga. Vėliau jis buvo nugabentas į bepročių ligoninę ir ten mirė. Mirė kažkokiam siaubingam baimės priepuoliui užėjus, kai neatlaikė jo širdis.

Suktu keliu

Bolševikams siautėjant Lietuvoj, 1940 m. pabaigoj vienoj įstaigoj buvo priimtas tarnybon vienas iš sulikviduotos Lietuvos kariuomenės atleistas karys. Jis prašėsi, kad paskirtų jį kur nors provincijon visai nežymion tarnybon, kad niekam ten savo būvimu nekristų į akį. Taip buvo padaryta.

1941 m. birželio 22 d. tas karys su geru jaunu vyrų būreliu, kulkomis vaišindamas palydėjo raudonuosius iš Lietuvos. Ir savo apylinkę išvalęs nuo priešo, ten įkūrė komendantūrą, kurį į trečią dieną, vokiečių kariuomenei atžygiavus, buvo likviduota. Tam kariui buvo vokiečių akriuomenės pasiūlyta stoti savanoriu į atitinkamą jų dalinį. Tada jis atsisakė, o vėliau, rodos, kas tai panašaus įvyko. Žodžiu, to kario Lietuvoj nebuvo tada matyti.

1946 m. pradžioje tos įstaigos tvarkytas netikėtai susidūrė su tuo kapitonu tremty, Vakarų Vokietijoje. Tas karys pasakė, kad vos keletą dienų kaip jis atvykęs iš Rytų Vokietijos. Ten jis buvęs bolševikų suimtas.

Kažkokiam rūsy jis ilgai buvo kalintas, tardomas, kankinamas ir galop paleistas.

tikslu grįžti į Lietuvą. Esą tarp daugelio suimtų jis buvo vienas laimingesnių, nes daug ką ten pat sušaudė, o kitus surakintus išvežė Lietuvon dar tolimesniam tardymui. Jis gi taip sumaniai tardomas į klausimus atsakinėjo, kad bolševikai negalėjo net sužinoti, kad jis buvęs karys ir kad juos, bolševikus, kulkomis palydėjęs iš Lietuvos, o taip pat, kad buvęs vokiečių viename daliny ir iš ten pabėgęs jau karui einant prie galo.

Kai buvusios įstaigos vedėjas visa iš-klausė, staiga kario paklausė:

— Ar pasirašei? Juk be tokio pasižadėjimo iš kalėjimo nebūtų paleidę? Pasisa-kyk, kad pasižadėjai jiems tarnauti ir čia tuo tikslu atsiustas...

Karys išbalo. Jo kakta išrasojo. Rankos drėbėjo. Jis nežinojo ką sakyti. Norėjo lyg protestuoti, paskui pradėjo mikčioti ir ty-liai:

— Pasirašiau. Kitos išeities nebuvo. Ma-nęs laukė tikra mirtis. Jie atskleidė daug ką iš mano praeities. Sakė esąs drašus. Tuoj mane papirko ir sutikau...

— Pranyk iš čia. Eik ten, iš kur atėjai. Čia tau nebus vietos...

Karys neraginamas pro duris išėjo. Iš-ėjo ir dingo. Tiesa, po keletu dienų kas tai jį matė prie pat bolševikų demarkacinės sienos. Sako, buvęs į žmogų nepanašus ir visai nusigėręs. Gerti jis mėgo. Tolimesnis likimas jo nėra žinomas. Tremty jo nesi-matė ir dabar apie jį nieko negirdėti.

(Bus daugiau)

BALYS AUGINAS

RUDUO MANO SAPNUOS

*Laukų ežia nueina vasara nuliūdus —
Lyg motiną ant rankų vaisių nėsdama,
Ir jos plaukai — žvilgas auksinio kviečio
[grūdas,
Ir lūpos — kaip šermukšnių kekė raudon-
[na.*

*Ant peteliškės kapo smuiku groja vėjas.
Ir medžiai gieda liūdną giesmę šermenų.
Ir gervų lankas dangumi nuskrieja —
Kaip ašaros — lietaus lašai ant akmenų —
[— —*

*Žirgais laukiniais nešasi ruduo pamiūres,
Lyg raudonplaukis budelis vidunakčio
[sapnų.*

*Ir senas qžuolas nusiima kepurę
Ir virpa nuo plikos galvos ligi šaknų — —*

*Žolė, kaip vergė prie valdovo kojų, mirš-
[ta —*

*Gelsvas kasas aptaško uogos putinų.
Ir regis, lyg nuo budelio kraujuotų pirštų
Tiršti lašai lašena kraujo rubinų — — —*

*Ir skruzdės neša lapą — vario sunkų kars-
[ta —*

*Tai linksmo žiogo ilsisi sparnai.
Ir vasaros dainas žalias kapan sužarstę,
Nuliūdę šluostos ašaras juodi varnai — —*

Iš eilėraščių rinkinio "Paparčio vėduoklė".

Andriaus Norimo 274 psl. novelių knyga "NAUJAS VEIDAS", paties autoriaus iš-leista. Aplanko piešinys taip pat autoriaus. Kaina \$2.50. Gaunama "Naujienose".

Tautiniai drabužiai, 1905 metais dėvėti Lietuvoje. Paveiksle matome Marytę Marozaitę, Ramygalos Tautinio Choro dainininkę.

(Tęsinys)

Baltrūnas raštininku išdirbo net tris dienas, iki sužinojo apie tą įvykį. Atvykę žandarai į Ramygala, grąžino rusų raštininką, o Baltrūnui dar ilgai reikėjo laukti kol galės dirbti raštininku laisvoje Lietuvoje. Jis to ir nesulaukė. Netrukus po revoliucinio sąjūdžio 1904 m. jis jau negalėjo likti Lietuvoje ir išvažiavo į Ameriką. Čia kiek pagyvenęs jis mirė. Likusi jo vienatinė dukrelė ir labai veikli moteris, tik ne mūsų įdėjos laisvos Lietuvos kovotoja...

20. KAZIUKAS KELIASI GYVENTI Į RAMYGALĄ

1905 m. Ramygalos tautinis choras pradėjo gyviau reikštis. Iš tų pačių choristų susidarė grupelė vaidintojų ir ėmė statyti spektaklius. Dalyvavo toje grupėje ir Kaziukas. Prieš tai jam reikėdavo dažnai lankytis choro pamokose, o gyvenant kaime tai sudarydavo sunkumų. Prie vaidinimo reikės dažniau lankytis į repeticijas, todėl nusprendė persikelti ir gyventi Ramygaloje. Kaime gyventi jam buvo neblogai. Jis siūdavo pas turtingus ūkininkus, kurie visko turėjo ir siuvėją laikydavo pagardoje, kad apdaras būtų tinkamai pasiūtas. Kaziukas jiems patikdavo, ir jam gerai sekėsi. Moteriškiems apdarams jis buvo pasižymėjęs. Merginos džiaugdavosi jo siuvimo darbu. Bet vis dėlto jam rūpėjo choras. Jis vis dažniau ėmė galvoti apie Ramygala, kur galės susitikti daugiau veikėjų ir dažniau matys savo svajonių Marytę. Ir visame kame bus linksmesnis gyvenimas. Siūdamas užsisvajojęs jis vis dažniau ėmė niūniuoti:

O dainos dainelės,
Jūs linksmybė mano. —
Kas jūsų nedainuoja
Nieko neišmano...

— Koks gyvenimas be linksmumo? — jis savęs klausdavo, — pavargau augdamas, reikia pagyventi linksmiau.

Kartą nuėjęs į Ramygala Kaziukas rado tuščią krautuvės patalpą pas Chaimą. Kitoje gatvės pusėje buvo rinka ir bažnyčia. Sulygo su Chaimu 3 rublius per mėnesį ir persikėlė gyventi į miestelį, kur viskas bus ant vietos: bažnyčia, choras, vaidintojų grupė ir mylimoji Marytė...

Atsikėlęs į naują vietą jis padalino savo patalpą į dvi dalis, ir pasidarė du kambariai: užpakaliniam jis miegodavo, priekiniame dirbo. Iš miestelio jis darbo daug negaudavo. Jis pamena, kad pasiuvo zakristijonui Mikuckiui "futrą", kailinius, ir tuo laiku užsisakė pasiūti kelnės Ramygalos vikaras Švainickas. Kaziukas ilgai galvojo, kaip reikės pasiūti kunigui kelnės, nes jis jo niekad nematė su kelnėmis. Be to, jis nežinojo ar reikalingos kunigui kišenės ir kokio ilgumo, nes jis jų nematavo. Bet vis dėlto pasiuvo ir nunešęs, jo neradęs paliko. Tačiau kai reikėjo atsilyginti, tai vikaras delsė. Tuokart Kaziukas nuėjo į kleboniją ir paprašė už darbą

pusantro rublio. — Pusantero rublio už kelnų pasiuvimą! — sušuko piktai Švainickas. Aš maniau, kad tu geras žmogus, bet tu latras! Jis davė Kaziukui tik vieną rublį ir kur sutikęs stengdavosi nepastebėti ir nepažvelgti į jį.

Išėjęs Kaziukas iš klebonijos ir galvoja sau vienas: kad ir latras, bet ne tas, kuris buvo pokairei... Kaziukas beveik kas rytas nueidavo į bažnyčią ir padėdavo zakrastijonui sutvarkyti zakristiją, ir aprengti kunigą į mišias.

Ramygaloje gyvendamas Kaziukas turėjo progos susitikti su pirmieisiais socialistais ir su draugais. Jo artimesni draugai buvo: K. Rasiulis, P. Narsutis, B. Liesys, A. Murza ir keletas žydų. Iš kaimo jo geriausi draugai veikėjai buvo: K. Krotkus, J. Aleliūnas, P. Barauskas, Gudelių V. Kaupas ir P. Šegamogas-Lalas, Ulys, Šiaulys, J. Kiškis, Gab. Janionis ir kt. Augštesnio išsimokslinimo vyrai buvo jų vadai, iš kurių paminėtini: ponas Zigmontas Švainickas, Juozas Balčikonis, Bronius Liesys ir Pranas Paršaitis, (ne vietinis). Jų visų tarpe maišėsi Kaziukas. Tačiau, kai jam kaimiečiai pradėjo nešti siūti, jis mažiau beturėjo laiko bendrauti su savo draugais.

Moterys iš kaimų, atnešdamos darbą atnešdavo ir sūrių, lašinių, obuolių ir kitokio maisto ir gerai sumokėdavo už darbą. Vakaraus dažnai pas Kaziuką susirinkdavo jo draugai, ir jam darbą nutraukdavo. Bet ta proga jis turėdavo pasilsėti ir pasilinksinti su draugais. Jis turėdavo kuo juos pavaišinti, o jie sumesdavo ant pusbuteliuko ir tuo būdu truputį pasilinksmindavo.

Svarbiausia buvo tai, kad Kaziukas, gyvendamas mieste, galėdavo dažniau pamatyti ir susitikti su savo išsvajota Maryte. Ji buvo labai dievota. Dėl jos ir jis pasidarė toks, kaip ji. Ji jam sakdavo, kad ji liksianti mergystėje visam gyvenimui. Pasidavęs jos įtakai ir Kaziukas įstojo į mažųjų šv. Pranciškaus brolių ordiną. Jis nešiodavo juostelę su mazgais ant nuogo kūno. Jis ją tebenešiojo ir atvažiavęs į Ameriką. Tačiau kartą nuvažiavęs į "Coney Island" maudytis ir nusirengęs pastebėjo, kad tuose mazgeliuose esama gyvūnėlių. Tuomet jis juostelę paliko rengimosi kambaryje...

Gyvendamas Ramygaloje, dėl Dievo ar dėl mergaitės meilės Kaziukas kasdien eidavo į bažnyčią ir kartą į savaitę išpažinties. Jį pažinojo visos davatkos ir džiau-gėsi, kad kriaučiukas toks pamaldus ir geras vaikas. Vieną sekmadienį po pamaldų užkalbino Kaziuką viena suaugusi mergina ir pasisakė jam, kad ji pastebėjusi jo gerumą ir dorą gyvenimą ir ėmė klausinėti, kur gyvena ir kaip jam sekasi gyvenimas. Jis jai atsakė, kad gyvenęs pas žydą, turįs vieną kambarį, esąs siuvėjas ir iš to gyvena.

— Labai gaila, kad tu vargsti tame viename kambaryje ir mažai teudirbi, — tęsė toliau mergina. — Kodėl nevažiuoji į Ameriką.

— Amerika man nepatinka, — atsakė Kaziukas. — Prieš tris metus sesuo man buvo atsiuntusi 100 rublių kelionei į Ameriką, bet aš nesiskubinau. Tuo laiku aš ką tik buvau baigęs siuvėjo amatą ir man gerai sekėsi, todėl norėjau dar kiek pagyventi linksmiau Lietuvoje. Dabar aš jaučiuosi, kad šis momentas yra laimingiausias mano gyvenime. Aš niekad nevažiuočiau į Ameriką, jei nors kiek turėčiau žemės. Man patinka ūkininkauti ir turėti gražius arklius — jais važinėti. Aš matau, kaip turtingesni vaikinai išvažiuoja į atlaidus į kitas parapijas ir ten sustoję svečiuojasi pas gimines ar pas pažįstamus, dalyvauja vakarėliuose ir jie sugrįžta laimingi ir linksmi prie savo nuolatinio darbo. O aš siuvėjas tokiai draugijai tetinku, kaip purvas prie bato...

Gyvendamas miestelyje, aš jaučiuosi daug geriau. Čia viskas vietoje: choras, mėgėjų grupė, draugai, o ir kišenėje maišosi keletas kapeikų. Sekmadieniais po pamaldų galiu nueiti su draugais į alinę pasikalbėti, tai ko gi man daugiau reikia? O be to aš dabar ir nebegaliu važiuoti į Ameriką, nes nebeturiu pinigų. Šimtą rublių, kuriuos atsiuntė sesuo, jau visus išleidžiau. Tėvui reikėjo 30 rublių ir jis iš tų pinigų pasiėmė, aš nusipirkau siuvamą mašiną, ir beliko tik 20 rublių. Tad iš ko bevažiuosiu į Ameriką?

Mergina pagalvojusi Kaziukui atsakė:

— Ir aš neturtinga mergaitė, bet keletą metų tarnaudama kiek susitaučiau ir jei tu kada sugalvotum važiuoti į Ameriką, galėčiau tau paskolinti. Aš matau, kad tu geras žmogus ir aš tavim pasitikiu. Tad nereikalausiu iš tavęs jokių raštų. Aš žinau, kad uždirbęs Amerikoje man grąžinsi paskolą. — Aš labai esu dėkingas už tavo gerą žodį ir pasiūlymą man paskolinti pinigų, bet tuo tarpu aš negalvoju apie važiavimą į Ameriką, — atsakė Kaziukas, ir jie išsiskyrė...

(Tęsinys 4-me pusl.)

S
I
A
U
R
U
O
J
U

T
A
K
E
L
I
U

21. VAIDINTOJŲ MĖGĖJŲ GRUPEJE

Iš to paties ramygaliečių choro Bronius Liesys sugalvojo parinkti tinkamesnius vaidinimui, į tą grupę pateko ir Kaziukas. Vaidinimui nuolatiniai dalyviai buvo šie: iš vyrų — Bronius Liesys, K. Rasiulis, K. Kraučius, A. Murza, K. Krotkus ir kiti nenuolatiniai. Vaidintojos mergaitės — Ona Žukaitė, Elzbieta Vertelkaitė, Marytė Marozaitė, Bronė Kaupaitė, Elena Liesytė, K. Valikonytė. Laikė trijų metų, ramygaliečių vaidintojų grupė suvaidino šiuos veikalus: Amerika pirtyje, Dėdė atvažiavo, Žilė galvėn — velnias uodegon, Nutrūko, Nesipriešink ir Neatmezgamas mazgas. Paskutiniame minėtame veikale Kaziukui teko vaidinti "Felčerio" vaidmenį. Jis savo vaidmenį suvaidino geriausiai. Nors tuo laikui jis dar neturėjo jokio supratimo apie vaidinimą, bet jam pavyko atlikti rolę natūrališkai gerai. Po to spektaklio suvaidinimo ir kiti pripažino jo vaidybinius gabumus. Tai buvo jo scenos darbo pradžia Lingerio dvarelyje netoli Ramygalos. Paskum Kaziukas tą darbą varė per 50 metų. Gal nevienas profesionalas aktorius nėra suvaidinęs tiek komedijų, dramų ir muzikinių veikalių — operečių, kaip kad Kaziukas.

Ir šiandien Kaziukui malonu prisiminti tą Ramygaliečių vaidintojų grupę, kurioje dalyvavo ir jo išsvajota Marytė...

Ramygaloje gyvenimas Kaziukui buvo linksmas, ir jis prisimins kol gyvas bus, tik tas romanas su Maryte buvo nelemtas, kuris jam kvaršino galvą. Dėl jos jis gal būtų prarado daug merginų, kurios gal buvo vertesnės už Marytę, nes ji buvo beprasmiškai įsitikinusi, nesinaudoti gyvenimu, o jaunystėje ruoštis arčiau prie dangaus vartų. Juk ir motina, išauklėjusi gražiai vaikus, taip pat gali patekti į dangų. Daug yra kelių į dangų ir tiek pat į pragarą, o nepasiekiamas tikslas dažniausiai veda į pražūtį.

Kaziukas atsimena vieną juokingą atsitikimą iš gyvenimo Ramygaloje. Kartą pas jį užėjo viena iš kaimo atvykusi mergaitė ir užėjus į jo siuvyklą pradėjo klausinėti jo: — Tu čia vienas gyveni? — Vienas — atsakė Kaziukas. — Kokiu reikalu pati būsi atėjusi? — Kas tau pakloja lovą, — verda valgyti, kas išvalo kambarį?

— Aš pats viską darau.

— Ar tu nenorėtum, kad aš tau patarnaučiau?

— Labai būtų malonu, bet aš neturiu iš ko laikyti tarnaitę.

— Aš tau padėsiu dovanai, — tik tu pasakyk, ką turiu veikti.

— Labai ačiū, panele, bet dabar aš turiu skubėtis į bažnyčią ir jeigu tu nepatingėtum, tai galėtum išplauti man grindis.

— Gerai, ponaiti. Tu dabar eik į bažnyčią, o aš čionai viską sutvarkysiu ir išplausiu grindis.

Kaziukas jos paklausęs išėjo ir gerokai užtruko, davė jai progos apsisvalyti viską kad jai netrukdyti darbo.

Sugrįžęs jis mergaitės neberado, tik rado pilną kambarį vandenio tiek, kad galėjai braidyti. Kaziukas ilgai galvojo, kodėl ji jam taip padarė? Ar tai buvo išdaiga, ar kerštas? Vėliau jis tik sužinojo, kad toji mergaitė truputį kvanktelėjusi...

22. KAZIUKAS IMA RUOSTIS Į AMERIKĄ

Kaziukui nusibodo svajoti apie mylimą. Jam darėsi liūdna ir nuobodu. Kartą jis vėl susitiko tą pačią merginą, kuri jam ketino paskolinti pinigų kelionei ir ją paklausė, ar ji rimtai siūlanti jam paskolą ar tik juokaujanti. Mergina jam atsakė, kad ir šiandien jam galinti paskolinti šimtą rublių. Kaziukas atsakė, kad jam 100 rub. ir nereikia, tik 50 užteksią, kitus jis iš kitur susigraibysias.

Gavęs merginos pažadą paskolinti pinigų, Kaziukas nusprendė aplankyti tėvus Griniūnuose ir pranešti jiems apie išvažiavimą į Ameriką. Motina, išgirdusi sūnaus sumanymą išvažiuoti, labai susigraudino. Ji savo jauniausią sūnų Kaziuką labiausiai mylėjo, nes jis daugiausia buvo prie jos. Ji stengėsi iš paskutiniųjų, kad jis išmokyti amato, o dabar ir jos paskutinė paguoda rengėsi ją palikti amžinai... Kitas Kaziuko brolis ir sesuo jau buvo išvažiavę į Ameriką, bet dar buvo likęs brolis Mykolas ir sesuo Ona, ištekėjusi už šukelio. Ji gyveno vargingai ir turėjo jau porą vaikučių, tai retai kada ir atlankydamo motiną. O su Mykolu motina buvo labai susipykusi. Kai vyresnioji Kraučiuonienės duktė važiavo į Ameriką, tai ji skolinosi kelionei pinigų iš kitų ir kaip užstatą paliko pas motiną savo kraitį skrynį su audiniais. Jos brolis Mykolas paliudijo, kad jis bus atsakingas už skolą jei ji jos laiku negrąžinsianti.

Mykolas tuo laiku tarnavo kumečiu pas Jasikevičių ir gyveno Griaužų kumetyne. Kai sesuo laiku neatsiteisė savo skolininkui, tai Mykolas atvažiavo į Griniūnus ir, neradęs motinos, išsivežė skrynį ir, sesers kraitį išpardavęs, gražino skolą. Motina už tai labai supyko, — verkė, keikė savo sūnų už tokį pasielgimą. Jis kaip vagis išplėšė jos viso amžiaus darbą ir turtą, kurį pati verpė, audė ir taupė savo dukrai. Motina jam prikašėjo, kad jis nepasitikėjo jai! Ji pati būtų išpardavusi drobes ir būtų galėjusi brangiau gauti, nes geriau žinojo jų vertę. Tuo kartą ji pasakė, kad nenorinti jo matyti, nei jo žmonos už tokį jų pasielgimą Kaziukas ramindavo motiną ir prašydavo jos, kad ji dovanotų ir atleistų savo sūnui, nes esą nuodėmė atsižadėti savo vaiko... Dėl jo jautrios širdies motina jį labiausiai mylėjo, ir jis mokėjo motiną suraminti...

Grįžęs į Ramygala, Kaziukas pasiskolino iš tos merginos 50 rublių ir nutarė išvažiuoti apie užgavėnes. Jis susirado ir žydą, kuris turėjo jį nuvežti į Kėdainius pas agentą. Miestelyje ir parapijoje pasklido gandas, kad Ramygalos siuvėjas, giesmininkas ir vaidintojas išvažiuoja į Ameriką. Choras labai nusiminė, kad jų vienas

86 veiklus narys juos apleidžia. Prieš pat šv. Kazimiero atlaidus Ramygalos parapijos choristai sumanė atžymėti Kaziuko vardines ir palinkėti jam laimingos kelionės į svetimą šalį. Kazelio arbatinėje jie surengė vakarienę, į kurią susirinko nemažai žmonių. Nebuvo ten kažin kokis banketas: tik šiaip sau truputį užkandžio ir kvaso. (Tais metais kovo 4 d. dar nebuvo gavėnia, nes užgavėnės buvo kovo 6-tą, Pelenų dieną kovo 7. Tad Kazimierinės buvo dar ne gavėnioje). Atsisveikindami davė jam po keletą kapeikų, Marytė davė du auksinų (30 kapeikų). Tuos du auksinus Kaziukas išsaugojo per 23 metus, kad, sugrįžęs į Lietuvą, galėtų parodyti Marytei, kaip jis ją gerbė. (Po ilgų metų grįžęs į Lietuvą, Kaziukas rado Marytę tokią pat, kokią paliko, kokia ji pasižadėjo būti iki mirties. Jie nesigailėjo vienas kito. Marytė atsiprašė jo, jog ji neesanti kalta, kad jis svajojo apie ją... Kaziukas pasisakė jai esąs vedęs ir turįs tris vaikus, kuriuos jis labai mylįs ir parodė paveikslėlį savo paties su trimis vaikais, tik savo mintyje jis klausė savę, kodėl ji negalėjo būti jų motina? Jo žmona irgi buvo Marytė, bet ji jam buvo nesava. Jis vedė tik Marytės vardu)...

Kovo 7 d. 1907 m. Pelenų dieną Kaziukas paskutinį kartą atsisveikino su savo motina ir paliko ją savo lūšnelėje, kur vargdama ji užaugino, savo rūpesčių padarydama ji siuvėju. Kaziukas priklaupęs pabučiavo motinai ranką, o ji palaikino sūnų, pabučiuodama jam į galvą. Toks buvo skaudus Kaziuko su motina atsisveikinimas.

Tėvas nuvežė Kaziuką į Ramygala, ir jie atsisveikino prie varpinės. Tėvas šiek tiek susigraudino, bet ne tiek daug, mat, tėvui ir sūnui kai kada tekdavo ir susibarti dėl kokio menkniekio.

Kadangi brolis Mykolas buvo užrūstinęs motiną, tai neatvyko į namus Kaziuko išleisti, bet atvažiavo į Ramygala atsisveikinti su juo. Tačiau Kaziukui nefeko su juo ilgiau kalbėtis, nes žydas laukė pakinkytais į kelionę arkliais. Žydas burtiškai prisėdo ir pakilęs kažinką sumurmėjo sakdamas: "Šolem alekum, gut gešeft".

Ir išėdęs į roges paragino arklius į kelionę. Nors sniegas vietomis jau buvo nuleistas, bet važiavo dar rogemis. Su Kaziuku kartu važiavo dar du vyrai iki Jonavos, bet jis jais nesidomėjo. Jis galvojo apie tėvus, draugus, mylimąją ir apie savo vargingą tėvynę ir jų visų gailėjosi...

23. KELIONĖ Į AMERIKĄ

Anais laikais važiuojant iš Lietuvos į Ameriką, vadovais daugiausia būdavo žydai. Jie niekad nesakydavo tiesos, kuriuo keliu veš. Todėl ir Kaziukas važiavo į Kėdainius, bet iš tikrųjų nuvažiavo į Jonavą, o iš ten į Vilnių. Pernakvojęs kažin kurioje nežinomoje veitoje, kitą dieną anksti rytą jis išėjo į miestą pasivaikščioti. Sutikęs nepažįstamą žmogų jis paklausė ar toli iki Aušros Vartų. Gavęs atsakymą kad visai netoli, Kaziukas sumanė užėiti į tą stebuklingą vietą pasimelsti ir prašyti Dievo motiną, kad ir jo Marytė atvažiuotų pas jį į Ameriką. Kaziukas matė ant stebuklingojo paveikslo prikabinta auksinių širdelių ir kryžiučių. Tai buvo padėkos ženklai už pagalbą, kurią Dievo motina suteikė prašytojams. Kaziukas suprato kitaip: (To kurio meldimas buvo išklaustas ir jis pasiekė savo tikslą meilėje, tas atidavė savo širdį. O kurio neišklausė ir jis gavo nedorą žmogą, — turėjo nešti ant savo pečių sunkų kryžių, tas užkabino tik mažą kryželį)...

(Bus daugiau)

Nauja "Pilėnų" opera

Naujos operos pasirodymas visur yra ne eilinis įvykis. Jos gimsta ne kasmet, o tik kas dešimtį ar dar ilgesniais protarpiais. O ir gimusios jos dažnai žūsta po vieno scenoj pastatymo. Kitoms lemta ilgiau scenoj išsilaikyti, bet ne visoms lemta virsti pasaulyje plačiai žinomoms ir vardą įsigyti.

Po "Martytės" (Račiūno) štai trumpu laiku Lietuvoj scenoj pasirodė V. Klovos opera "Pilėnai". Siužetas — didvyriškos praeities kovos Lietuvoj. Operos tema dėkinga: Pilėnų didvyriškos kovos visiems lietuviams gerai žinomos. Geriau visiems žūti, negu svetimiems vergauti — buvo šių kovų obalsis.

Apie naują operą tiek teži-
nome, kiek apie ją Alg. Kalinausko parašyta "Tiesos" Nr. 158 str. "Sakmė apie didvyriškas praeities kovas".

Naujos operos pasirodymu Alg. Kalinauskas patenkintas. Jis rašo:

...*"Salėj užgeso šviesos. Pakilo teatro uždanga, ir prieš žiūrovų akis — didžiuliai, tvirti qžuoliniai vartai. Jie lyg nuneša mus į žilą praeitį, narsių kovų laikus, kada lietuvių liaudis drąsiai kovėsi prieš kryžiuočius, gynė savo laisvę nuo grobuoniškų pavergėjų, kurie, prisidengę kryžiaus ženklu, ugnimi ir kalaviju teriojo mūsų gimtąją žemę.*

Mes čia galėtume prisiminti ir didvyriškas Lietuvos partizanų-miško brolių kovas, kai jie gynėsi nuo grobuoniškų pavergėjų rusų, kurie, prisidengę komunizmu, melu, tankais ir šautuvais teriojo ir tebeterioja Lietuvos žmones. Tai turint galvoj, bus nenuostabu, kad T. Lietuvos spaudoj nūnai vis dažniau prisimenama lietuvių praeitis ir, kartais, drįstama pasidžiaugti savais kai kuriais laimėjimais tiek sporto, tiek dailiosios raštijos srityje. Štai net Vincas Krėvė-Mickevičius lyg ir reabilituotas ir džiaugiamasi jo raštų pasirodymu. Matyti, jau Lietuvos spaudos skaitytojams įgriso iki gyvo kaulo įtikinėjimai "vyresniojo brolio" buvimu, jo pranašumu prieš kitus ir jau pasiilgstama kas savo, kas sieja Lietuvos užgimtą žmogų su jo žemės praeitimi. Pasiilgstama net lietuviškai kalbančių komunistų.

Bet... Sovietijos tikrovėje be "vyresniam broliui" duoklės neapsieisi, nors toji duoklė, kartais, lygi šaukštui deguto į medaus stiklinę. Toks falsifikatas kartais taip įstringa nors ir į geriausiomis pastangomis sukurta vertą pasigrožėjimo kūrinių, kad jis gerokai prisvyla ir atsiduoda rusifikatu.

Turėkime kantrybės, paskaitykime — ką daugiau Alg. Kalinauskas rašo apie tą naują operą:

"Jau pati operos uvertiūra patraukė klausytojus savo melodizingumu, liaudiškomis intonacijomis. Ir šie savumai bū-

dingi visai operos muzikai, visam spektakliui, kurį jaunas kompozitorius Vytautas Klovė sukūrė kartu su Lietuvos TSR valstybinio akademinio operos ir baletu teatru.

"Scenaj prasiveria vartai. Vaizdai seka vaizdus, įvykiai — įvykius. Su dėmesiu žiūrovai stebi Pilėnų kunigaikščio Margirio ginčą su kryžiuočių pasiuntiniu Ulrichu, be galo šiltas Margirio dukters Eglės ir rusų kunigaikščio Danylos meilės scenas, lietuvių liaudies pasilinksminimą, Mirtos egoizmo pagimdytus išdavikiškus užmačius, žemą grobuoniškųjų riterių moralę, narsų visų pilėniečių pasiryžimą geriau žūti ugnyje, negu vergauti priešui".

O štai dar "gražiau":

"Operos librete (autorius — J. Mackonis) atspindi broliški lietuvių tautos ryšiai su rusų tauta, mūsų prosenelių neapykanta kryžiuočiams, kovos už laisvę, už taiką, kūrybingą gyvenimą, motyvai".

Tenka spėti, kad tiek operos autorius ir apie tą operą rašęs A. Kalinauskas abudu yra išėję "politgramotą", nes čia niekas iš gero komunistų agitatoriaus bloknoto nepamiršta: turite jau nebe lietuvių liaudies, bet visos lietuvių tautos brolišką prisirišimą prie rusų tautos ir tai jau žiloje Lietuvos praeityje; neapykantą kitiems, taikaus gyvenimo troškimą. Tik jau nenuosaiku: čia lietuvių kaunasi, kaip liūtai ir, išėities nematydami, visi pasiryžta geriau ugnyje žūti, negu vergauti svetimiems. Tylomis sušnabzdėsim: pavyzdys blogas susovietintos Lietuvos žmonėms... žinoma, komunistų akimis žiūrint.

Tai va tas deguto šaukštas, kuris privalėjo būt duoklės pavidale įpiltas į tos operos turinį.

Ir štai dar agitaciniai burbuliukai. Operoj pavaizduojamas kunigaikštis Margiris visos liaudies mylima asmenybė, bet pats kunigaikštis Margiris nors ir valingas, drąsus savo krašto valdovas, bet mažai bendrauja su liaudimi. Žinoma, Margirio būta ne Lenino ar Stalino, o kunigaikščio, tai jam ir privalu laikytis nuošaly nuo savo liaudies. Visai kas kita būtų, jei jo vietoj būtų operoj pavaizduotas rusų kunigaikštis Danyla...

Operą režisavo LTSR nusipelnęs meno veikėjas A. Gustaitis. Alg. Kalinauskas sako, kad A. Gustaitis teisingai išsprendė to patriotinio spektaklio pagrindinę liniją. Aišku, toji patriotinė linija negali nusikalsti prieš "vyresnįjį brolių" — rusų.

Straipsnio autorius teigia, kad "Pilėnų" opera gali praskambėti ne tik respublikoje (tur būt, reikia suprasti Lietuvoj), bet ir už jos sienų. Suprantama, jau vien dėl rusų kunigaikščio Danylos meilės scenos su lietuvaite ver-

ta kad toji opera pasirodytų nepaliks.

Mskvos scenoj!..

Bet kaip ten bebūtų, gerai, kal nors ir sunkausiose Lietuvo gyvenimo sąlygose atsiran-dakas kuria, dirba, veikia. O dė tų "duoklių", tai neabejojane, kad jas visi supranta ir be neapykantos, tos "duoklės" pas tuos, kurie okupantams savo "dūšios" nepardavė, nieko

Lietuvių tautą lydi ilgų amžių sunkios, kietos kovos už savo žemės laisvę. Štai ir "Pilėnai" tegu savo turiniu su "duokle" svetimiems, bet iš amžių glūdumų iki šiol nėra pamiršti ir veržte prasiveržę teatro scenon, net mirties angelui skraidant Lietuvos pampangėse.

— J. Vlks.

Sekmadienį, rugp. (Aug.) 26 d. Cicero Našlių ir Našliukių Klubas rengia P I K N I K A

BRUZGULIENĖS SODE, 82nd ir Kean Ave.

WILLOW SPRINGS, ILLINOIS

Skanių valgių ir gėrimų bus visiems.

SOKIAMS GROS RALPH MATUL ORKESTRAS

KVIEČIA CICERO NAŠLIAI IR NAŠLIUKĖS.

SIUNČIAME SIUNTINIUS J Ū S Ų GIMINĖMS I LIETUVĄ

Priimame:

VARTOTUS IR NAUJUS DRABUŽIUS, VAISTUS, MAISTĄ, AUDINIUS IR ODAS BĖTAMS.

Didelis pasirinkimas medžiagų, batų, skepetaičių, odų mūsų krautuvėse

AMERPOL ENTERPRISES

(CENTRAS)

11601 JOS. CAMPAU AVE., DETROIT 12, MICH.

6618 MICHIGAN AVE. (skyrius) TEL. TO. 8-0298

SIUNTINIAI I LIETUVĄ

Siunčiame dėvėtus ir naujus drabužius, medžiagas, vaistus ir maisto produktus. Senus ir naujus daiktus priimame ofise. Muitai apmokami čia, gavėjas neprivalo mokėti jokių mokesčių. Pristatymas garantuotas. Drabužiai, maistas ir vaistai gali būti viename siuntinyje iki 20 svarų. Mes taip pat siunčiame batus. Geriausios rūšies medžiagas ir audinius siunčiame tiesiai iš Anglijos. MŪSŲ ISTAIGA YRA:

TEDDY'S SHOES

krautuvėje, 2130 West Cermak Road Chicago 8, Illinois

T. JEDRZEJAK—Platesnių informacijų telefonuokite FRontier 6-0433.

Istaiga kasdien atdara nuo 9:30 iki 5:30. Pirmadieniais ir ketvirtadieniais iki 8:30 P. M. Nereikia tartis dėl atvykimo.

• PADĖKIME ARTIMIESIEMS LIETUVOJE IR SIBIRE

Siunčiame i LIETUVĄ, SSSR ir visa Europą pilnai apmokėtus ir 100% apdraustus anglišku medžiagų, avalynės, maisto ir vaistų užsakymus iš Anglijos, Švedijos, Danijos ir t. t. Labai greitai įkainuojame vietoje ir tiesiog iš Chicago pasiunčiame i Lietuvą siuntėjų pristatytus siuntinius. Mes nugalėjome didžiausias kliūtis greito ir pigumo atžvilgiais, todėl nesiduokite niekam suviliojami. Lietuviškas ir sąžiningas patarnavimas.

Palyginkite mūsų kainas su kitų panašių įstaigų kainomis:

No. 7	\$18.06	No. 13	\$39.56	Nr. 30	\$14.66
10 svarų cukraus		5 svarai cukraus		20 svarų pirmos rūšies kvietinių miltų.	
10 svarų k. taukų		5 sv. kavos			
		4 sv. kokavos			
No. 8	\$13.34	5 sv. šokolado			
20 sv. cukraus					
No. 9	\$23.00	No. 22	\$29.61	Nr. 31	\$18.11
20 svarų k. taukų		900 gr. kavos		5 sv. kvietinių miltų	
		500 gr. šokolado		5 svarai cukraus	
No. 10	\$14.49	900 gr. sviesto		4 sv. 7 oz. taukų ir	
10 svarų ryžių		2000 gr. ryžių		5 svarai ryžių.	
10 sv. cukraus		1000 gr. bec. lašinių			
		2000 gr. taukų			
No. 11	\$33.55	450 gr. kumpio		Nr. 34	\$38.19
10 svarų kavos		500 gr. sk. muilo		100 Havana cigarų	
10 sv. cukraus		400 gr. arbatos			

PATRIA GIFT PARCEL CO.

3741 W. 26th Street,

Chicago 23, Ill.

TEL.: CRAWFORD 7-2126

Dirbame kasdien nuo 9 iki 6 val. vakaro.

LIETUVIŲ DĖMESIUI!

NEWARK'E ATIDARYTAS OFISAS SIUNTINIAMS GABENTI I SSSR

I UKRAINA, LIETUVĄ, LATVIJĄ, ESTIJĄ IR KITUS KRĖSTUS.

Siunčiame maisto produktus, naujus ir dėvėtus drabužius, medžiagas, vaistus ir t. t.

SIUNTINIAI IŠSIUNČIAMI 48 VALANDŲ BĖGYJE.

— Siuntėjui įteikiamas pašto pakvitavimas apie išsiuntimą. —

— Siuntiniai pristatomi gavėjui 7-8 savaitių bėgyje. —

Siuntiniai, siunčiami oro paštu, pristatomi 7-10 dienų bėgyje.

Siuntėjas gauna asmenišką gavėjo pakvitavimą.

VISI SIUNTINIAI SIUNČIAMI SU JAU APMOKĖTU

MUITU, IR PRISTATYMAS GARANTUOJAMAS.

SIŪSKITE SIUNTINIUS GIMINĖJAMS!

Ofisas atdara kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro.

Šeštadieniais nuo 9 val. ryto ir 4 val. po pietų.

Reikalaukite katalogu. Rašykite rusiškai arba angliškai.

Netoli Pensilvanijos gelžkelio stoties Newark'e.

PACKAGE EXPRESS CO.

314 MARKET ST.
NEWARK, N. J.
Mitchell 2-2452

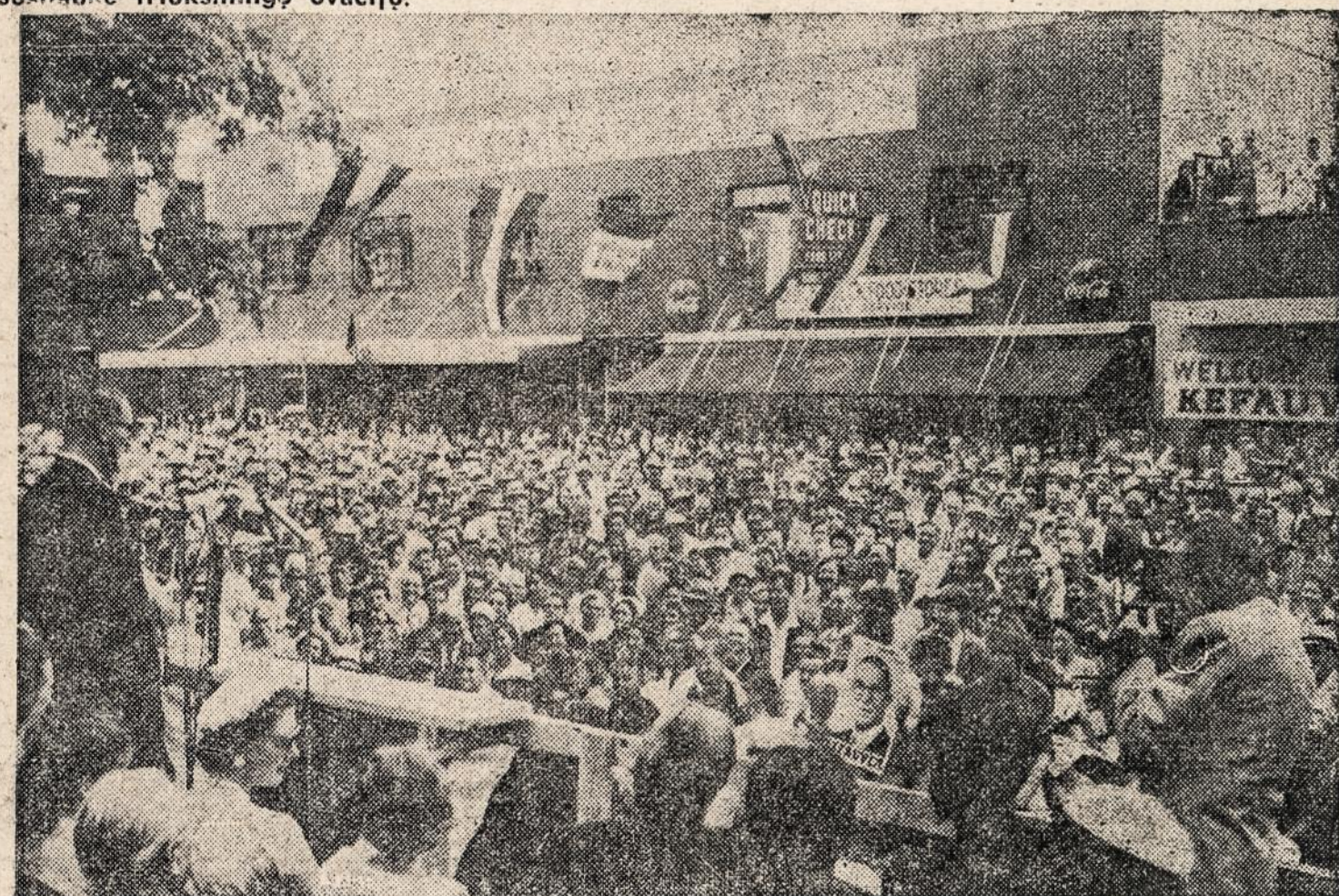
GARSINKITĖS NAUJIENOSE

5 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.

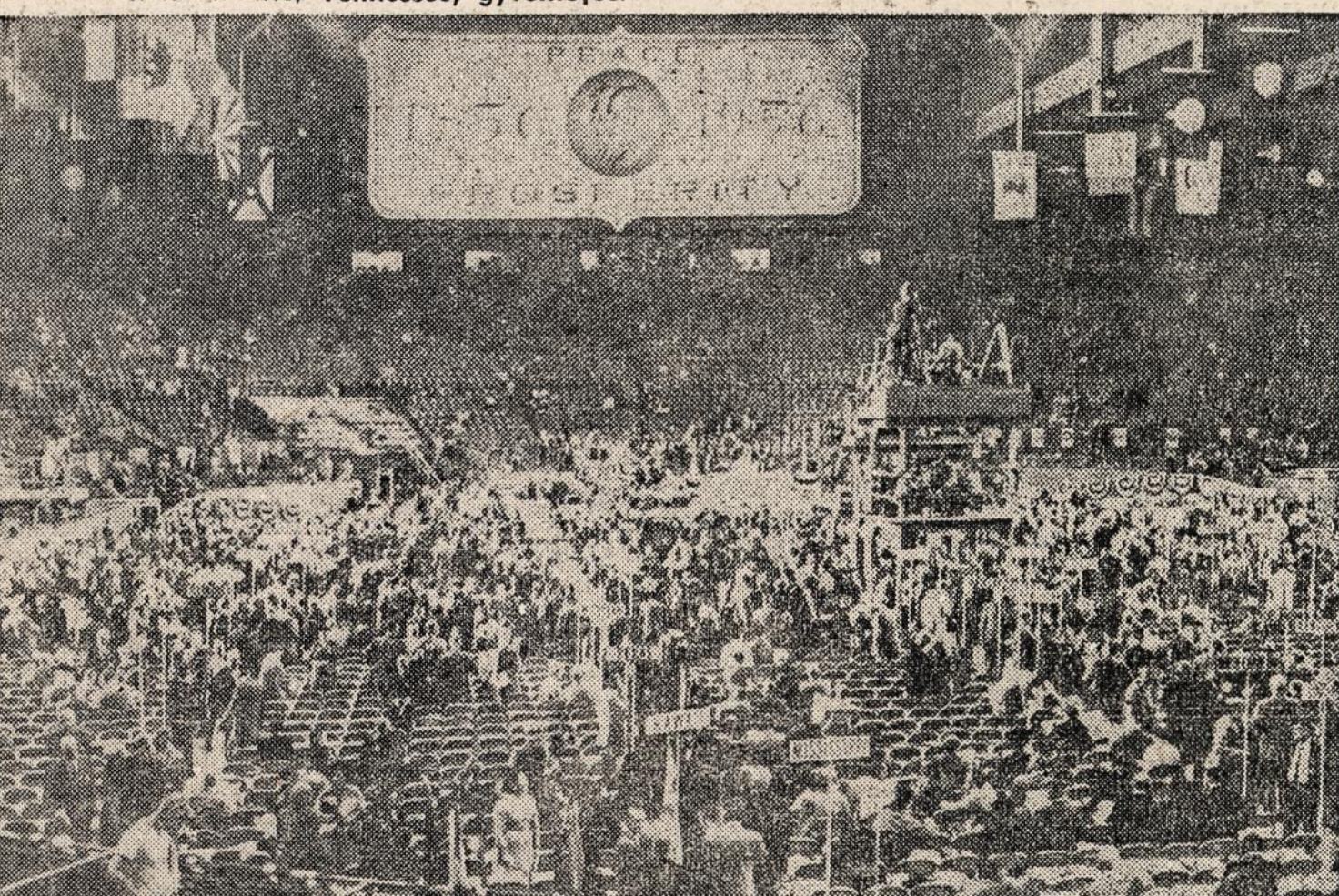
—SATURDAY, AUGUST 25, 1956

Adlai Stevensonas išrinktas demokratų partijos kandidatu į JAV prezidentus iš konvencijos narių susilaukęs triukšmingų ovacijų.

Nominuotasis demokratų kandidatas į viceprezidentus senatorius Estes Kefauver kalba į savo rinktinę Madisonville, Tennessee, gyventojus.

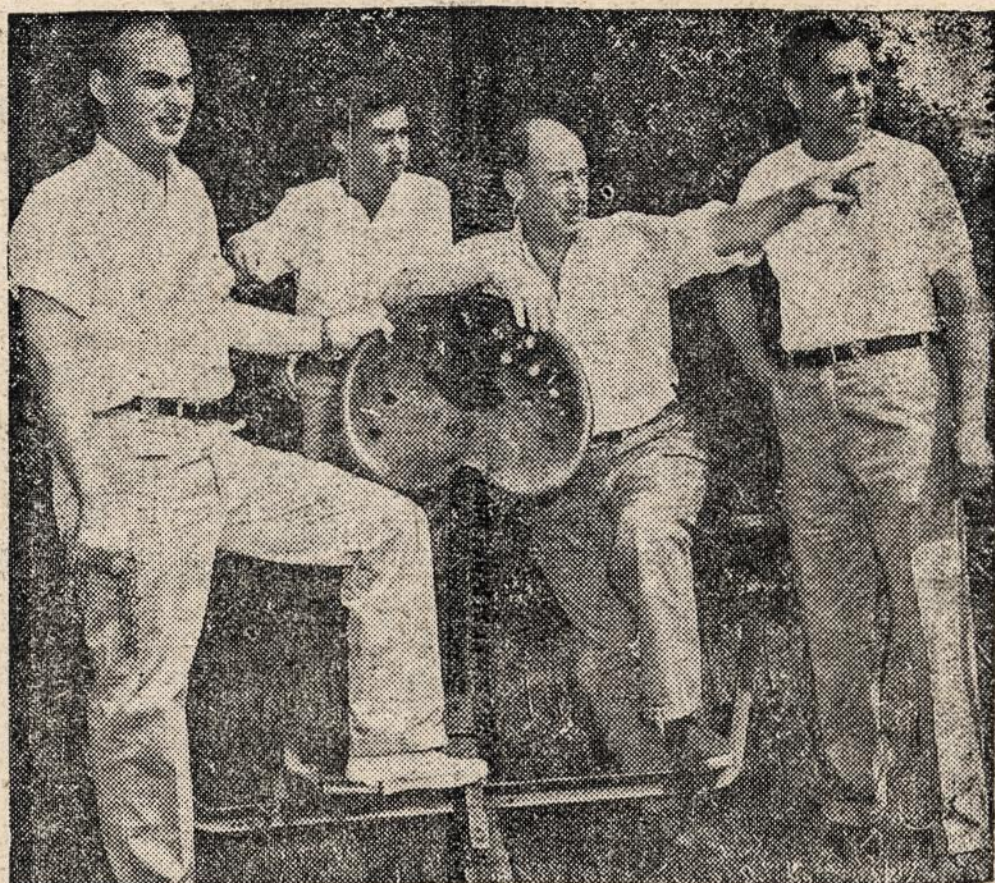

Amerikos oro pajėgų lėktuvas Globemaster besileidžiant sugedus motorui nukrito ir suduzo ties

Bendras Cow Palace vaizdas San Francisco prieš respublikonų partijos konvencijos atidarymą. West Palm Beach, Florida. 6 karalių žuvo.

o — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.—SATURDAY, AUGUST 25, 1956

Po triukšmingos nominacijos demokratų partijos kandidatas į JAV prezidentus Adlai Stevensonas sekmadienį praleidžia savo ūkyje Libertyville, Illinois, kartu su šeima.

REPUBLICAN
Leonard Hall, GOP tautinis pirmininkas, atidaro respublikonų konvenciją San Francisco.

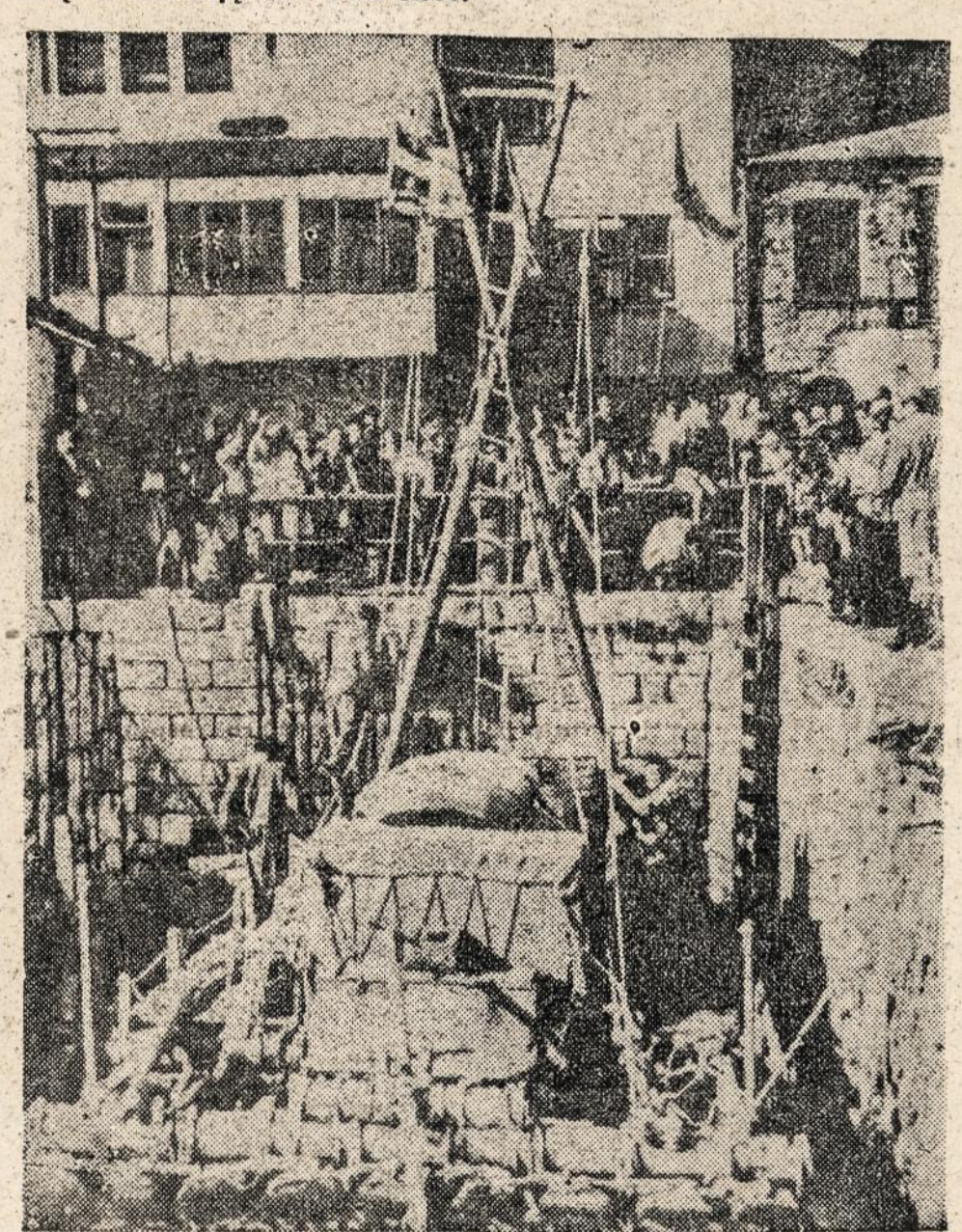
Laikraštininkas Victor Riesel, kuriam šį pavasarį piktadariai rūgštimi išplėkė akis, kalbasi su kolegomis po to, kai buvo pranešta, kad FBI suradė du tirus dalyvavusius pasikėsinime.

Buvis Illinois valstybės auditorius kalėjimo prižiūrėtojai paveda savo asmeninius daiktus prieš pradėdamas jam priteistą terminą 12–15 metų Menard valstybiniame kalėjime.

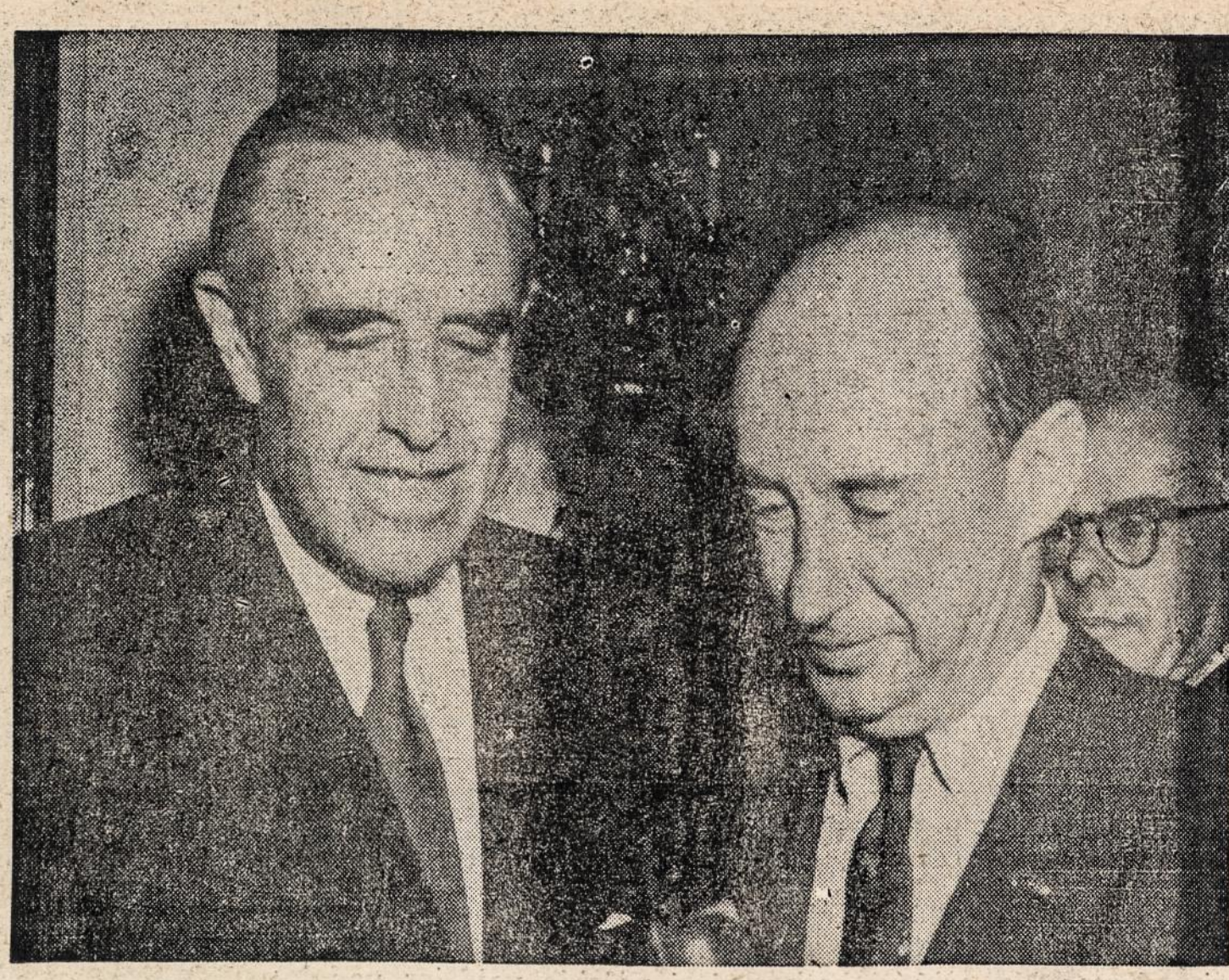
Prezidento Eisenhowerio anūkai buvo atvykę į Washingtono aerodromą atsisveikinti su savo seneliu jam išvykstant į respublikonų konvenciją San Francisco.

Minia pasitinka kanadiečių prancūzų plaukta, perplaukusį audringą Atlantą per 89 dienas. Jie išplaukė iš Kanados gegužės 24 d. ir neseniai pasiekė Anglijos krantus.

Buvis Illinois valstybės auditorius O. E. Hodge išelkvojęs iš valstybės išdo \$637,000, Illinois valstybės teismo nuteistas kalėti nuo 12 iki 15 metų.

Laimėjęs demokratų partijos nominaciją Adlai Stevensonas kalbasi su pralaimėjusiu New Yorko gubernatorium Harrimanu.

Proudest title in the world!

housewife

"Just a housewife" is a term we hear too often. "Just"? Actually, the job of housewife is one of the most important in America today!

Who is mainly responsible for your family's health? It's you — the housewife. And our fine national health record testifies to the good job you're doing on this score.

Who sets your family's standing in your community? You do. You not only create an attractive home for your family and plan the entertaining, but also make most of the outside social contacts in church, club and community.

And your family's financial standing depends as much upon your ability to manage money as it does your husband's ability to earn it. Your family savings program is as much your responsibility as it is your husband's.

That's why so many women today are urging their husbands to invest in U. S. Series E Savings Bonds. They know that the principal invested in Bonds is safe — not subject to market fluctuations. And the returns are sure — an average 3% interest, compounded semiannually when held to maturity (9 years and 8 months).

Remember, you can help your family win financial security tomorrow — by encouraging your husband to invest regularly in Savings Bonds today.

For the big things in your life, be ready with U. S. Savings Bonds

The U. S. Government does not pay for this advertising. The Treasury Department thanks, for their patriotic donation, the Advertising Council and

"NAUJIENOS"
1739 So. Halsted Street Chicago 8, Illinois

"NAUJIENOSE" SKELBTIS VISUOMET APSIMOKA!

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.—SATURDAY, AUGUST 25, 1956

Kario atsiminimus paskaičius

Dar tiksliau: Pirmojo (valstybėje) kario, mat, buv. Lietuvos kariuomenės vado. Knygą bepraskleisdamas pasiemiau pieštuką ir popieriaus lakštą. Visai pagrįstai. Ties kai kuriomis datomis, faktais ir sausais, lyg raporte sakimais tenka ilgėliau sustoti, o dažnai — grįžti ir vėl apsidairyti. Juk į 701 puslapį (kad ir didoko formato) sudėta tiek daug istorinės medžiagos, kad kiti skyriai (pvz. Lenkijos ultimatus) atrodo dar nebaigti, tik užrašai, metmens. Jei autorius būtų šiek tiek kalbesnis, išeitų ne 2, bet 4 ir daugiau tomų. Dabar gauname pačius tirščius, rodyklę į anąsias dienas. Na, ačiū už betkokią skalsą. Juoba autorius iš viso sausas (kalboje) ir kuone iš akmens (veiksmuos ir žygiuos). Tokį man teko užtikti savo dienų sukuriuos, kaip ir dabar rašte.

1939 m. gegužės pradžioje gen. St. R. (aštikis) vyko vizito į Lenkiją. Kai tik gauta tikslī diena ir valanda, žurnaliste Kownacka ("Dziennik Wileński" vyr. red. žmona) pasiūlė vykti į Lentvarį. Kartu vyko red. J. Mackiewicz ir red. V. Žilėnas. O gal pasiseks prieiti ir gauti žodį kitą? Stotis saugumo apsupta. Po ilgokų derybų ir dokumentų tikrinimo įsigavom į peroną (ir išnešėm liet. studentų rožes), kur netrukus atūžė Kauno traukinys. Bepereinant iš traukinio į traukinį, prišokom ir — mjr. Gecevičius gen. St. R. vardu tarė: "Nieko — nieko! Gal būt, grįžtant..." "Karys, psiakrew!" — gėrėjosi plk. Sz. ir dar pridūrė savo draugui iš Vilniaus-Trakų aps. saugumo: — koks paprastas žingsnis, kokia tyla veide..." Visa sumetus į krūvą, išėjo margas reportažas, kuris Varšuvos gyventojus pasitiko dar gen. St. R. bemiegant stotyje (beje, buvo žinutės iš Vilniaus lenkų spaudoj: "Tylusis Svečias pravyko").

Netrukus Vilniaus liet. žurnalistų iškyla į N. Lietuvą. Iš Karo mokyklos pavežėjo pas gen. St. R. — Lietuvos Kariuomenės vadą. Po 5 ar 7 minučių išėjom tesužinoję tai, ką jau seniai žinojom: — gen. St. R. tėvukas ir kadaise jis pats gyveno... Dūkšte. Tai ir viskas.

Ir man dedas, leidėjas ("Lietuvių Dienos") būt geriau padaręs, jei į aplanko viršų nebūt idėjęs autoriaus su ordiniais ir plačia juosta per petį. Jis nebuvo toks, t.y. tik dėl paradų, dėl blizgėjimo. Tai faktas. Tai, antra grįžus, kalba ir patys atsiminimai. Jei autorius būt pozavęs gyvenime ir darbuos, iš tikro iš atsiminimų būt išmetęs visą eilę pastraipų. Ak, suraskite buv. kariuomenės vadų (pvz. prancūzų, vokiečių, anglų ir kt.) atsiminimus tokį, va, sakinį, o gal geriau eilę sakinių:

"Is kino palydėjau į Aušros gatvę", "kartą užėjau net į butą, kur jos tėveliai pavai-

šino mane skania kiaušienė" (mano pabraukta! — J.C.).

Kiaušienė čia geriau už betką paliudija gen. St. R. kaip autoriaus natūralumą ir — dar pridėčiau — objektyvumą. Taip, autorius matė, galvojo, veikė. Galime su vienu ar kitu fakto vertinimu nesutikti, bet negalime prikišti šališkumo ar sąmoningo prasilenkimo su tiesa. Pats autorius prisipažįsta, kad kario karjeros laiptais kopė kaip neutralistas (1926. 12.17 ir 1934.6.6 — gen. Kubiliūno — sukilimų metu nebuvo nei už nei prieš). Tiesa, į Gruodžio 17-ją žiūri iš dalies majoro Plechavičiaus akimis ("naujoji Lietuvos vyriausybė visai paleido valdžios vadeles iš savo rankų", ir t.t.), bet, antra grįžus, pripažįsta, kad vyr. štabo viršininkas (t.y. faktiškasis kariuomenės vadas) gen. št. plk. lt. K. Škirpa per trumpą — kelių mėnesių — laikotarpį padarė tautos ir kariuomenės labai daugiau kaip kiti per 8 metus (be kita ko, ir kai kurių karininkų atleidimas buvo pagrįstas, tą patį darė ir gen. St. Raštikis). Kai gen. St. R. perėmė vyr. štabo viršininko pareigas (tai buvo 1934 m.), geležinėse spintose nerado... nei operacijų nei mobilizacijos planų. "Trūko ir ginklų ir šaudmenų. Trūko priešlėktuvinės artilerijos, šarvuotųjų, tankų, prieštankinių pabūklų, minosvaidžių ir kitų ginklų. Lengvoji lauko artilerija turėjo įvairiausių senus rusiškus, angliškus, vokiškus ir prancūziškus pabūklus, kuriuos reikėjo suvienodinti ir kuriems trūko sviedinių. Šaudmenų būklė buvo tiesiog tragiška. Daug senų šaudmenų, išsilikusių dar iš pirmojo didžiojo karo laiko, buvo pasenę ir šaudant nesprogdavo. Kai kurie mūsų artilerijos pabūklai 1934 metais turėjo šaudmenų tik 6 šaudy-

(Tęsinys 9-tam psl.)

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIŲ IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
6322 SO. WESTERN AVENUE
Valandos: kasdien nuo 10 ligi 12 val. iš ryto ir nuo 7 ligi 9 val. vakaro.
Šeštadieniais nuo 10 ligi 1 val.
Treč. uždaryta. Kitu laiku susitarus.
Ofiso telef.: PROspect 8-3229
Rezid. telef.: WALbrook 5-5076

Tel.: PROspect 8-1717
DR. S. BIEŽIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val.: kas dieną po pietų 1-3; vak. 7-8
tiksliai antradieniais ir penktadieniais.
Trečiad. ir sekmadieniais uždaryta.
Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REpublic 7-7868

DR. PETER BRAZIS
PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
CHICAGO, ILL.
Telefonai:
Ofisas: HEMlock 4-5849
Rezidencija: HEMlock 4-2324
OFISO VALANDOS:
Pirmad., Ketvirt. ir Penktadienį nuo 1-4 ir 7-9, Antradienį nuo 1-5, Trečiad. ir Šeštadienį tiksliai susitarus.

Ofiso telef.: VIRginia 7-0036
Rezidencijos: BEVERly 8-8244
DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:
Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro.
Šeštadieniais nuo 2 iki 4 po pietų.
Trečiadienį pagal sutartį.

Tel. ofiso: VI 7-0600; rez.: RE 7-6867
DR. BR. GAIŽIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1055 ARCHER AVENUE
Valandos: 2-4 ir 6-8 val. po pietų
kasdien. Šeštadieniais 2-7 val. p. p.
Rezid. tel.: STEwart 3-4511
Ofiso telef.: YARds 7-1166

DR. J. GUDAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
756 WEST 35th STREET
Kampas Halsted ir 35-tos gatvės
Valandos: 1-4 p. p. ir 6:30-8:30 val.
kasdien. Trečiadieniais uždaryta.
Šeštadieniais nuo 1 iki 4 po pietų

DR. A. JENKINS
PHYSICIAN AND SURGEON
Tiksliai Gydytojas
2500 WEST 63rd STREET
Ofiso val.: kasdien nuo 2-4 po pietų
ir 7-9 vakaro
Trečiad. ir sekmadieniais uždaryta
Ofiso telefonai: PROspect 6-3838
Rezid. telefonai: REpublic 7-9199

GRovehill 6-1595
Dr. Aldona A. Juska
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
IR PRITAIKO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą,
išskyrus trečiadienius ir šeštadienius.
2422 W. MARQUETTE ROAD

Telef.: Ofiso ir buto OLYmpic 2-4159
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th Ave., Cicero, Ill.
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro
Trečiadieniais uždaryta.
Šeštadieniais 12-4 val.
Butas: 1506 So. 49th Ave., Cicero Ill.

Ofiso telefonai: LAfayette 3-3210
Jei neatsiliepia šaukite KEDzie 3-2868
Dr. Emily V. KRICKAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
4146 SO. ARCHER AVENUE
Val. kasdien po pietų nuo 12-2:30
Daily afternoons
Vakaraš pirmad. antradienį, ketvirtadienį
6-8:30 Trečiadieniais tik susitarus

Dr. A. Valis - Labokas
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Spec. Moterų Ligos
3267 SO. HALSTED STREET
Telefonai: DANube 6-7125
Valandos: 1-4 ir 6-8 vakaro.
Šeštadieniais 1-4 val. po pietų.

Dr. Julia Monstavičius
GYDYTOJA IR CHIRURGE
Moterų ir vaikų ligos
10748 SO. MICHIGAN AVE.
Tel.: PU 5-6766
Nakti skambinti rezidencijon.
1653 W. 103rd St., Beverly Hills
Tel.: BEVERly 8-3946
Darbo valandos: nuo 6 iki 9 val. po
pietų kasdien išskyrus trečiadienius
Šeštadieniais nuo 1 iki 4 val po pietų

Telef. ofiso: PROspect 6-2240
Rezidencijos: PROspect 6-4732
DR. A. MACIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Spec. chirurginės ligos
5700 SO. WOOD STREET
(Prieš Southtown liginę)
Priėmimo val. (tik pagal susitarimą):
2-4 kasdien ir 6-8 pirmad. ir penkt.
Šeštadienį 2-4 val. po pietų.
Trečiad. ir sekmadieniais uždaryta.

DR. CONSTANCE O'BRIEN
PHYSICIAN AND SURGEON
2408 WEST 63rd STREET
Tel.: HEMlock 4-5524
Hours by appointment only

Dr. Juozas PAUKŠTYS
DANTŲ GYDYTOJAS
4253 ARCHER AVENUE
(įėjimas iš Whipple St.)
Valandos: kasdien 10-12, 2-6 p. p.
7-9 p. m. Šeštadieniais 10-12.
Trečiadieniais uždaryta.
Telef.: LA 3-4949 — namu CE 3-7786

DR. STRIKOL
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4645 SO. ASHLAND AVENUE
Ofiso valandos: nuo 2-4 ir 6-8.
Ser., Subat. ir Nedėl. tik susitarus.
Ofiso telefonai: YARds 7-4787
Namu telefonai: PROspect 6-1930
Jei neatsilieps viršutiniai telefonai,
šaukite Midway 3-0001

Telef. ofiso: CLIFFside 4-2896
Rezid.: LAfayette 3-1172
DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 WEST 47th STREET
(kampas 47th ir Hermitage)
Priėmimo val.: 2-4 ir 6-9 val. po pietų.
Šešt. 2-6 val. popiet. išskyrus šeštad.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS
8 — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, AUGUST 25, 1956

DR. VYT. TAIKAS
TUPČIAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ ligos.
Ofisas ir rezidencija: 2410 W 51st St.
(antras namas nuo Western Ave.)
Tel.: PROspect 8-1223 arba WE 6-5577
Ofiso val.: pirmad. 8-10 val vakaro.
antradienį, treč. ir penkt. 6-9 v. v.
ir šeštad. 2-4 val po pietų

DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
CHIRURGINĖS LIGOS
Ofiso telef.: HEMlock 4-2123
6255 SO. WESTERN AVE.
Rezid. telef.: PROspect 6-3484
Valandos: 2-4 po pietų ir 7-9 vak.
Trečiad., šeštad. ir sekmadieniais uždaryta.

DR. J. VAITAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 SO. 49th COURT, CICERO
Kasdien 10-12 ryto ir 5-8 val. vak.
Šeštadieniais 10-2
Ofiso ir buto telef.: OLYmpic 2-1381

Tel.: ofiso ir rez. PROspect 6-9400
Dr. Ona Vaškevičius
(VAŠKEVIČIŲTE)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6248 SO. KEDZIE AVENUE
Val.: kasdien nuo 1-3 popiet ir nuo
6-8 val. vakaro; šeštad. 1-4 popiet,
trečiadienį ir kitu laiku tik susitarus.

Tel.: ofiso VI 2-1581; rez.: VI 2-0742
DR. V. VILEIŠIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampas Halsted ir 31-os gatvės)
Priėmimo valandos: 2-4 ir 6-8 val.
Šeštadieniais 2-4 val po pietų
Sėkmadieniais uždaryta

DR. BRUNO J. ZUBRICKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6400 SO. KEDZIE AVE.
Valandos: 2-4 po pietų ir 7-9 vak.,
trečiad. ir sekmadienį pagal susitarimą.
Telefonai: HEMlock 4-7399
Namu tel.: HILLton 5-2557

P. ŠILEIKIS, O. P.
ORTHOPEDAS-PROTEZISTAS
Aparatai-Protezai, Med. Bاندازai, Speciali pagalba Kojoms
(Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1.
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 W. 63rd St., Chicago 29, Illinois
Tel.: PROspect 6-5084

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI
Dr. Ant. Rudokas, O. D.
tikrina akis, pritaiko akinius,
keičia stiklus ir rėmus.
Telefonai: YARds 7-7381
Priima: Vakaraš nuo 6 ir 9 val.
Šeštad. nuo 10 ryto iki 4 po pietų.
Treč. ir sekmadienį pagal susitarimą.
4455 S. CALIFORNIA AVE., Chicago

DR. G. SERNER
LIETUVIŲ AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas
Tel.: YARds 7-1829
Pritaiko Akinius
Kreivas Akis
Ištaiso.
Ofisas ir Akinių Dirbtuvė
756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8.
Trečiad. nuo 10-12; penktadienį 10-2.
Šeštadieniais 10-2 val. po pietų.

Dr. Kazimieras MICHEL
Optometristas - Orthoptistas
Gydo nusilpusias ir nervuotas akis.
Egzaminuoja akis ir pritaiko akinius.
Išgydo kreivas akis be operacijos.
Ideda netikrą — artificiale aki pagal
sveiką. Praktikuoja per 39 metus.
Kalba lietuviškai.
4654 SO. ASHLAND AVENUE
Telefonai: YARds 7-6616
Nuo 9:30 val. ryto iki 8 val. vakaro.
Tikrinu klausia ir pagalbėju
neprigirdintiems.

DR. J. VAITUSH, Opt.
Pateisins akių įtempimą, kuris
esti prastimi galvos skaudėjimo,
svaigim arba aptemimo, nervuotumo,
naudėjimo, akių karščio.
Atitaisau trumparegystę, toitre,
gystę, pilingių teisingai akinius.
Visuose įsitikimuose egzaminavimai
daro su elektra, parodant mažiausią
klaidas. Speciali atvėda kreivpiaro
mokyklos, vaikų.
VALANDOS:
Nuo 9:30 ryto iki 7:00 vakaro.
Šeštadieniais iki 4 val. vakaro.
Trečiad. ir sekmadienį uždaryta.
4712 S. ASHLAND AVE.
YARds 7-1373

mo valandoms! Ar galima su tokia artilerija išeiti į kautynes?" — teisingai klausia autorius (žr. 328 psl.).

Pasirodo, demokratinį setimą lengva išvaikyti, bet šali tvarkyti, aiman, nebėr valios, noro ir — sąžinės! Gen. St. R. paruošia planą (ir jį pravedė pro prezidentą A. Smetoną ir tautininkų galiūnus): per 7 metus kariuomenei reformuoti išleidžiama po 25 milijonus litų kasmet (viso, vadinasi, 175 mil. Lt.). 1934+7=1941, t. y. tik 1941 m. Lietuvos kariuomenė tegalėjo atlikti krašto gynimo uždavinius. Lenkijos ultimatumo atveju mūsų kariuomenė galėjo pasipriešinti, bet tik... morališkai.

"Kovose dėl Lietuvos" (šitaip vadinasi gen. St. R. atsiminimai) visu rimtumu atidengiama ano meto cenzūros ir kt. priemonėmis užgniaužta tiesa. Autorius padaro didelę talką tautos istorijai. Sunku čia viskas sužymėti (besidomintys patys knygą beskaitydami suras!), bet "apetitui užduoti" bent prabėgomis paminėsiu šias gen. St. R. darbo ir sielvartų sritis:

1. karininkai negali užsiimti pašaliniu darbu — sekti savo draugų ištikimybę... tautininkų režimui;

2. "pradėti įtikinėti krašto apsaugos ministerį ir Respublikos Prezidentą, kad bent laipsniškai būtų einama prie demokratinės santvarkos, t. y. prie tautos atstovybės-seimo sušaukimo" (320 psl.);

3. Valstybės Gynimo Tarybos sudarymas;

4. "buvo suvaržytas davimas leidimų karininkams ir liktiniams puskarininkams vesti svetimtautes";

5. dykinėjantys (daugiausia buvę Gruodžio 17-sios "didvyriai") karininkai arba į atsargą, arba į rikiuotę;

6. santykių tarp kariuomenės ir visuomenės iš naujo užmezgimas (jie nutrūko daugiausia dėl Gruodžio 17-tosios įvykių, žr. 380 psl.);

7. karo komendantų atpalaidavimas nuo civilinei administracijai priklausančių pareigų;

8. karo stovio panaikinimas;

9. "jokiū būdu negalima paversti kariuomenei valstybinio budelio pareigų" (mat, iki tol ne tik karinių, bet ir civilinių teismų mirt. sprendimus vykdavo kariuomenė);

10. neleisti prezidentui ir tautininkų partijai uždaryt režimui neištikimąją šaulių Sąjungą, o jos pareigas (ir ginklus!) pervesti... tautininkų "Jaunajai Lietuvai";

11. ir t. t. ir t. t.

Joks istorikas, priejęs 1934-40 metus, negalės apeiti "Kovose dėl Lietuvos". I t. baigiamas bolševikų invazija į Lietuvą. Išvakarėse gen. St. Raštikis, prez. A. Smetonos ištumtas iš kariuomenės vado pareigų ir paleistas į atsargą, vėl grįžta į aktyviąją tarnybą.

A. Smetona, anot autoriaus, sirgo baisia manija — "tautos vado" manija. Smetona visoje

lietuvių tautoj tematės 2 (dub.) asmenis, tinkamus mūsų tautai vadovauti, ir tie asmenys buvę... A. Smetona ir J. Tūbelis. Iš A. Smetonos draugų ir priešų niekas kitas tokios ryškios charakteristikos nėra davęs. Smetona ir autorius — giminės (gen. St. R. vedė Antano Sm. brolio dukrą), bet "artimų ryšių nepalaikė", o 1940 metus sutinkant Antanas Smetona konfiskavo gen. St. R. straipsnį "Karde", ir, bijodamas generolo, skubėjo jį pašalinti. Rakštis tautininkų akyse! Jis, gen. St. R., be kitko, privedė prie koalicinės vyriausybės sudarymo.

Juo daugiau atsiminimų, juo lengviau atkurti tikrąjį vaizdą ar bent ieškoti tiesos. Po Katelbacho reveliacijų "Kultura" mėnraštyje, ypač po tų reveliacijų patikslinimo "Neprikl. Lietuvoj" (didelis ačiū J. Kardeliui) gen. St. R. skyrius "Lenkijos ultimatumas" yra bemaž visų blankusis. Va, vyriausybė, kariuomenės vadas ir dar keli kiti susirenka prezidentūroje. Cituoju:

"Užs. reik. ministeris painformavo, kad beveik visi diplomatai pataria mums sutikti su Lenkijos reikalavimu užmegsti diplomatinis santykius, jis (suprask: St. Lozoraitis! — J. C.) atsargiai pakritikavo mūsų per eilę metų su Lenija politiką, kuri, per ilgai delsus, nemėgindama paskiausiu laiku jau pribrendusį santykių užmezgimą greičiau išspręsti, ir todėl dabar susilaukusi tokio nemalonaus Lenkijos žygio. Lozoraitis siūlė ultimatumą... priimti".

"Jis pakritikavo...", o ar ne jis ir kaltas, kad lietuvių-lenkų byla atsidūrė mums negarbingame akligatvyje?!

Dar keisčiau, kai 490 psl. užtinki žmogus tokią pastabą:

"Geriausias kontaktas ir bendradarbiavimas buvo su užsienių reikalų ministerija tuo metu, kada jai vadovavo St. Lozoraitis. Jis dažnai pats atvykdavo į kariuomenės štabą ir čia atvirai pasitardavo..."

"Geriausias... pasitardavo...", ir — ultimatumas, kuris Lietuvą įžeidė labiau kaip Klaipėdos krašto pagrobimas! Ak, kažkas kažkur nesiderina, kažką gen. St. Raštikis nutyli arba jam St. Lozoraitis nutylėdavo.

Beje, iš gen. St. R. atsiminimų patiriame, kad per ūkininkų sukilimą, vidaus reik. ministeriui reikalaujant, buvo pasiųsta policijai pagelbon keli husarų pulko daliniai. Gen. St. R., iš Palangos pargrįžęs ir tai sužinojęs, įsakė daliniams ko greičiau grįžti.

"Kovose dėl Lietuvos" paskaičius prašyte prašosi, kad ir "N. Lietuva" ar kuri leidykla išleistų buv. krašto apsaugos ministerio plk. Žuko atsiminimus. Atkarpose jie neišryški kaip, sakysime, atskira knyga paskelbti. Plk. Žuko atsiminimai — irgi reveliacijų virtinė, akvarelių rinkinys. Iš plk. Žuko, be kita ko, gauna-

9 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, AUGUST 25, 1956

me matyti ir antrąją buv. Lietuvos kariuomenės vado gen. S. Žukausko veido pusę. Gen. St. R. jį (gen. Žukauską) dievina be jokių rezervų, o tuo tarpu iš plk. Žuko atsiminimų išryški, kad, pvz. bręstant lietuvių-lenkų kautynėms ties Giedraičiais ir širvintomis kariuomenė vadas... medžiojo pas grafą Przezdzieckį.

Taigi, dar kartą kartoju teigimą: — juo daugiau atsiminimų, juo arčiau tiesos!

Gen. St. R. žemaitis, bet visą vaikystę praleido tarp aukštaičių — Dūkšte. Toliau mokėsi Zarasuose (jo klasės draugas yra "Ilguoju" šauktas red. J. Kardelis). Po I Pas. karo pargrįžęs buvo įstojęs į Kauno kunigų seminariją. Paskelbus visuotinę mobilizaciją nuėjo į kariuomenę. Buvo bolševikų nelaisvėje. Išgelbėtas pasiliko kariuomenėje (nors koja sužalota).

II tome tarp atitaisytinų klaidų praverstų išlyginti kai kurie vietovardžiai (juoba turime jau prof. Salio vardyną, žr. plk. Andriaus "Lietuvos žemėlapis"). Ir taip, ne Disna, bet Dysnai; ne Lygūnai, bet Ligūnai; ne Smorgonė, bet Smurgainys; ne Gaidos, bet Gaidė; ne Breslava, bet Brėslauja; ne Kazokiškis, bet Kazitiškis.

583 psl., kalbėdamas apie buv. Lenkijos vidaus reik. min. gen. dr. Slawoj - Skladkowski,

rašo: "Kur jis dabar, nežinau". Ogi sveikas gyvas "įsikūrė" (kaip ir visi, ypač vyresnio amžiaus tremtiniai) D. Britanijoje ir pastoviai rašinėja atsiminimų pabyras "Wiadomości" savaitraštyje.

Ak, daugelis mėgsta švaistytis posakiu "Vilnius jūsų, Lietuva mūsų" (tai dėl Vilniaus atgavimo 1939.10.28), ir gerai, kad gen. St. R. skyriuje "Derybos Maskvoje" rašo:

"Dar kartą pabrėžiu, kad dėl Vilniaus, kaip kompensacijos, nebuvo nei kalbos nei derybų. Savitarpinės pagalbos sutartis ir Vilniaus grąžinimas buvo du visai skirtingi klausimai" (plačiau žiūr. 617 psl.).

Skyrius "Karaliaus Jurgio VI ir karalienės Elžbietos vainikavimo iškilmės Londone" ypač aktualus, kai tik ką baigėsi Demokratų ir Respublikonų konvencijos. Anglų spauda tai pavadino "politiniu cirku". Ak, barė puodas, kad...

Knygą įrikiuoju į lentyną. Ačiū autoriui. Ačiū ir "Lietuvių Dienoms", kurios po M. Biržiškos "Lietuvių Tautos Kelio" parūpino vėl svarbų veiklą, svarbų šiandien, o dar svarbesnį ateities istorikui.

J. Cicėnas

— Koks šventasis ši naktis? — Atsakyma rasite Mūsų KNYGOJE. Čia rasite NAUJĄ NOSF tik už \$1.00

AUTO TAISYMAS IR GASOLINO STOTIS

Atliekami lyginimo ir dažymo darbai. Taisomi motorai, stabdžiai, transmisijos ir t. t. MOBILGAS benzinas, Firestone padangos, baterijos ir automobiliams dalys.

1934 W. 59th Street Tel.: GROVEHILL 6-9136
M. ČESAS, patyręs automobilių specialistas

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimei ištikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: CENTRAL 6-5208

Generaliai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY
PEARL ASSURANCE COMPANY
LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY
MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.
MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY
AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.
MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

Baltic Express Co.

200 WEST 72nd STREET, NEW YORK 23, N. Y. TRAFALGAR 7-6611.

**GARANTUOJAMAS PRISTATYMAS
BE ATSKIRO ATLYGINIMO.**
KALBAME LIETUVISKAI

Siunčia dovanų siuntinius į Lietuvą ir visą Sovietų Sąjungą, iš anksto apmokėjus muitą.

Per paštą gautų siuntinių sąskaitas išsiunčiame

**Per 24 valandas
Mes ne tik prižadame,
bet darome**

Siuntiniai ateina per 6-8 savaites. Oro paštu apie 10 dienų. Prašome įsitikinti. Parašykite, mes pasiūsysime paruoštų siuntinių katalogus ir informacijas.

Humoras pro ašaras

Prieš mane ant stalo guli gremėzdiškos išvaizdos, gremėzdišku pavadinimu knygelė, neseniai pasirodęs naujas Balio Augino eilėraščių rinkinėlis "Paparčio vėduoklė".

Balys Auginas (Augustinavičius) jau prieš 20 su kaupu metų Lietuvos periodinėje spaudoje pradėjo rašinėti progines eiles, o 1940 metais išleido ir pirmąjį rinkinį, pavadintą taipgi gremėzdišku vardu: "Pamažu vis degu".

Vien tik šių abiejų knygelių pavadinimus perskaičius gali susidaryti klaidingas įspūdis, kad B. Auginas per tuos keliolika metų nieko neišmokė. "Paparčio vėduoklė" atskleidžia, vienok, paaiškėja, kad autorius uoliai sekė lietuviškosios tremties poezijos raidą ir jos laimėjimus sąžiningai krovėsi atmintin. Gal perdaug sąžiningai, nes tas svetimųjų sukrautas formos, žodyno bei stilistinių priemonių bagažas naujajame rinkinyje žymiai nusveria paties autoriaus savąjį ir, kas dar tragiškiau, B. Auginas jau nebesugeba jų vieno nuo kito atskirti. Čia išryškėja seniai žinoma tiesa, kad pasidaryti poetu negalima — juo reikia gimti.

Per tuos keliolika metų Balys Auginas pasikeitė tik ta prasme, kad savo sekamaisiais pasirinko kitus, moderniuosius poetus. Tokiu būdu vienur daugiau nusveria K. Bradūnas, kitur A. Nyka-Niliūnas, dar kitur B. Rukša. Dažniausiai betgi B. Auginas tame pačiame eilėraštyje, nelyginant anoj Kauno radijo programoje "Kiekvienam po truputį", atiduoda duoklę keliems savo sekamiesiems iš karto. Kai kuriuos eilėraščius jis pamargina net ištisomis strofomis, nurašytomis iš savo sekamųjų. Štai eilėraščio "Rytas" pradžia:

"Saulė didelės šviesias akis atmerkia", (14).

Geresnės atminties skaitytojas tuoj prisimins Stasio Santvaro eilėraščių, prasidedantį žodžiais: "Du ėriukai bliauna, du našlaičiai verkia". Tik verkiančius ėriukus B. Auginas nukėlė į kitą eilėraščių, pavadintą "Sausra" (57).

Kiek savitesnis B. Auginas karo motyvais parašytuose eilėraščiuose, bet lyg tyčia, ten ir poezijos mažiausiai tėra. Tokiuose eilėraščiuose (atrodo, prieš autoriaus norą) ryškiausiai pasireiškia ir jo humoristiniai sugebėjimai. Pailiustravimui — pirmasis posmelis iš "Mirusiais keliais":

Kas ten dangų paliko apvers-
[tą dugnu
Tą dubenį raudono žalvario
[spalvos —
Jis prikelia mane iš neramų
[sapnų
Ir lieja tirštą medų ant nuvar-
[gusios galvos". (26)

Ši eilėraščių pavadinus "Pagiriojimas" vaizdelis būtų tikrai efektingas. Tame pat eilėrašty "Seni draugai atšipusius kar-

dus nuvalo nuo rūdžių —" (27). Būtų, žinoma, buvę daug logiškiau, jeigu tie draugai rūdis nuo kardų būtų nuvalę, bet su medaus dubeniu, užvožtu ant galvos, juk galima ir susimaišyti...

Linksmiau skaitytoją nutiekiančių posmelių rinkinyje "Paparčio vėduoklė" gana gausu. Štai "Žalasis nokturnas":

"Jaunas varlėnas stygina cello Ir užgroja — net žydintis sodas Apsiverkia žiedelių rasa". (16)

Sodui beverkiant skaitytojas, žinoma, šypsosi, besistebėdamas poeto zoologiniais sugebėjimais atpažinti, kad ten tvenkinyje cello stygina varlėnas, o ne varlė.

Daug kartų esame skaitę ir girdėję, kad vieškelis veda, ar kad jis veda į namus, tačiau į šitą posakį poetas Auginas sugebėjo įdėti daugiau vaizdingumo: "Ir vieškelis už rąkos veda į namus —" (33).

B. Auginas nevengia aktyviai pabendrauti ir su gamta. Eilėraštyje "Kliedėjimas" jis sako vėjui:

"Tu, vėjau, sėsk čionai į qžuolę
[linę krasę —
Prie židinio sušils širdis, spar-
[nai". (39)

Tačiau atrodo, kad vėjas su poetu į draugystę nenori leistis:

"Ir tirpsta žingsniai, tar-
tum išas mėnesienoj
[— — —" (40)

vadinas, — jis išseina, poetiškai tarant.

B. Augino poetinį skonį ryškiai pavaizduoja kad ir tokie posmai, kaip: "Migla į pakulas vynioja sodą" (35), "Raudas ruduo su vėtrų niurzgiančia minia" (37), "Ir dangaus ežeruos teliušenkas šikšnosparnių burlaiviai tamsūs" (59).

Išvadoj belieka konstatuoti, kad ta ilga eilė metų nuo pirmojo rinkinio pasirodymo B. Augino visgi nesubrandino ir jo naujasis rinkinys "Paparčio vėduoklė" mūsų poezijon nieko naujo neįnešė.

Knygelės išvaizda primena spaudos draudimo gaidynę. Kas pasakyta apie autorių-potę, viskas tinka ir jos iliustratoriui — dailininkui Vl. Vijeikiui. Kad ir modernųjį dail. K. Jonyną mėgzdžiodamas, V. Vijeikis lieka primityvus ir neskoningas. Mat, kas tinka vaikų laikrašteliui, nebūtinai turi tikti suaugusiems skirtam poezijos rinkiniui.

Balys Auginas PAPARČIO VĖDUOKLĖ: poezija. Išleido Tėviškėlė, 1956 metais. 62 pusl. Kaina nepažymėta.

Anglų Kalbos Pamokos
K. GINEITIS
6402 So. Fairfield Ave., Chicago 29
Telefonas: HEmlock 4-8037
(3-čias augštas, durys po kairei, arti 63-čios gatvės ir California Ave.).
Duoda prieš karą baigęs Čikagos universitetą.
1 dol. 25 ct. val. — privačios.
VERTIMAI - ANKETOS - LAIŠKAI

Skaitykite "nas"
10 — NAUJIENOS. CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, AUGUST 25, 1956

Mes mokame
Aukštą
Dividendą

MIDLAND
Savings and Loan
Association

PER 40 METŲ
VISŲ LIETUVIŠKŲ
KOLONIJŲ
SAUGIAUSIA IR
PILNINGIAUSIA
TAUPYMO
BENDROVĖ

4038 Archer Avenue Tel. LA3-6719
AUGUST SALDUKAS Prezidentas

MOVING

APDRAUSTAS PERKRAUSTYMAS
IS TOLI IR ARTI
(Nauji dideli trokai - Naujaisi kraustymo trankiai)
(Ilgų metų patyrimas - Pigus ir sąžiningas potarnavimas)

JUOZAS NAJOKAITIS
2022 W. 69 St. Chicago 36, Ill. Tel. WElbrook 5-9209

Lietuvių Taupymo ir Skolinimo Bendrovių Lygos Nariai
kuriose kiekvieno santaupos yra apdraustos iki \$10,000.00, o namų paskolos duodamos lengvomis sąlygomis.

CHICAGO SAVINGS & LOAN ASSN.
6234 SOUTH WESTERN AVE. CHICAGO 36, ILLINOIS
GRovehill 6-7575

CRANE SAVINGS & LOAN ASSN.
2555 WEST 47th STREET CHICAGO 32, ILLINOIS
LAFayette 3-1083

DISTRICT SAVINGS & LOAN ASSN.
3430 SOUTH HALSTED STREET CHICAGO 8, ILLINOIS
CLiffside 4-0104

ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.
1447 SOUTH 49th COURT CICERO 50, ILLINOIS
TOWnhall 3-8131-2

UNIVERSAL SAVINGS & LOAN ASSN.
1800 SOUTH HALSTED STREET CHICAGO 8, ILLINOIS
HAYmarket 1-2028

Mūsų Michigan Farm sūris yra pats geriausias jūsų malonumui ir sveikatai

Jį galite pirkti ir valgyti su pilnu pasitikėjimu.

Visos geresnės maisto krautuvės su pasididžiavimu aprūpina jus šiuo tikru lietuvišku sūriu. Apsaugokite save ir savo artimuosius... Neleiskite save perkaltėti, kad pirkumėt pakaitą. Reikalaukite tik MICHIGAN FARM sūrio.

Jeigu abejojate, paprašykite paragavimui. Jūsų skonis jums pasakys. Mes norime, kad jūs patys būtumėt sprendėjas.

Mes esame nuoširdžiai dėkingi sūrio mėgėjams ir geresnės maisto krautuvėms, kurie tiek išpopuliarinot MICHIGAN FARM sūrį, kad jis pasidarė visų mėgiamiausias. Mes pasižadame ir toliau jums gaminti tik patį geriausią sūrį. Mūsų specialybė — gaminti didelių sūrių pobūviams ir kitoms progoms.

JONAS IR ANGELINA ANDRULIAI
Michigan Farm Cheese Dairy, Inc.
Vienintėliai šio sūrio gamintojai, Fountain, Mich.

Aptarnavimui ir informacijai Čikagoje prašome kreiptis:
METRIKIŲ FARM FOOD CO. ir **A. SHURNA**
YArds 7-8393 GRovehill 6-7783

PARCELS TO EUROPE

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ IR RUSIJĄ
tarpininkaujant didžiausiai kompanijai Amerikos žemyne
J. KAMIENSKI - JANIQUE TRADING CO.
VYRIAUSIAS OFISAS:
TORONTO, Ont., Canada, 835 Queen St. W. Tel.: EM 4-4025
SKYRIAI JAV:
NEW YORK CITY, N. Y., 306 E. 9th Street Tel.: GR 3-3470
PITTSBURGH, PA., 2013 East Carson Street Tel.: HU 1-5759
MINNEAPOLIS, MINN., 44 E. Hennepin Ave. Tel.: FE 6-2330
BUFFALO, NEW YORK, 1162 Broadway Tel.: FI 1272
NEWARK, NEW JERSEY, 102 — 16th Ave. Tel.: BI 2-6816
PHILADELPHIA, PA., 725 W. Girard Ave. Tel.: ST 7-1422
CLEVELAND, OHIO, 1029 Fairfield Ave. Tel.: CH 1-5547
CHICAGO, ILLINOIS, 2314 W. Chicago Ave. Tel.: BR 8-6780
ir dešimtyje kitų Kanados ir JAV miestų.

Visiška kiekvieno pasiūsto siuntinio garantija. Pristatome 2 savaitę bėgyje. Jūsų giminės Senajam Pasauli gaus siuntinius visai nemokamai.
DIDŽIAUSIA KOMPANIJA, NES GERIAUSIA!

Dėl V. K. Stulpino išleistojo istorinio Lietuvos žemėlapio

Didžiai gerbiamasis Pone Redaktoriau,

Prašau neatsisakyti paskelbti čia pridėtąjį laišką:

Apie V. K. Stulpino išleistąjį istorinį Lietuvos žemėlapią "Lithuania in 15 and 16 centuries" plačiai praskambėjo spaudoje. Kadangi šis žemėlapis mano leidėjo yra pridėtas prie "Lietuvos Istorijos", laikau savo pareiga patikslinti ir papildyti tai, kas apie jį spaudoje buvo skelbiama, — anksčiau to padaryti negalėjau, nes to žemėlapiu nebuvau mačiusi prieš pradėjus knygą platinti.

Pagal reprodukcijai duotąją antraštę žemėlapis vaizduoja Lietuvą 15 ir 16 amžiuje, o spaudoje buvo informuojama, kad tai "viduramžių", Vytauto Didžiojo laikų Lietuva plačiausiomis jos sienomis, o žemėlapis pagamintas 16 amž. pabaigoje.

Tačiau, vien pažvelgus į šį žemėlapią, yra aišku, kad jis nevaizduoja Lietuvos viduramžiais, Vytauto Didžiojo ar Kazimiero Jogailaičio laikais (1440-1492 m.), kada Lietuvos sienos buvo pačios plačiausios, nes šiame žemėlapyje kai kurios rytų sritys, kaip Dorogobužas, Brianskas, Kurskas ir kt. jau yra priskirtos Maskvai (jų Lietuva neteko 16 amžiaus pradžioje). Iš tikrųjų 15 amžiuje Lietuvos teritorija buvo didesnė, negu kalbamajame žemėlapyje parodyta, kaip tai matyti iš šių laikais padaryto ir prie knygos pridėto istorinio žemėlapiu — Lietuva 15-me amžiuje.

Taip pat šis žemėlapis nebuvė padarytas 16 amžiaus pabaigoje, bet 17 amž. vidury, apie 1660 m.

Pagal reprodukcijoje įdėtą originalų paaiškinimą V. K. Stulpino žemėlapis yra pagamintas F. de Wit Amsterdam. F. de Wit buvo garsus Amsterdamo kartografas, dirbęs nuo 1616 m. iki 1698 m. (de Wit'ų buvo ištisa dinastija — tėvas, sūnus ir senelis to paties Friedricho vardu, žiūr. A. L. Humphreys "Old decorative Maps and Chartist", 1952, 6, 18, 47, 60-61 ir 71 psl.).

Vašingtono Kongreso Bibliotekos žemėlapių skyriaus informacijomis V. K. Stulpino išleistas žemėlapis "... kaip atrodo, pirmą kartą pasirodė Nicolas Vischer (Nic. Piscator senior, 1618-ca-1679) išleistame atlase. Pilna atlaso antraštė tokia: "Atlas Contractus Orbis Terrarum Praecipuas ac Novissimas Complectens Tabulas", Amstelodami, ex officina Nicolai Visscher". Jame yra 60 žemėlapių, iš kurių kalbamasis — šeštas iš eilės. Dauguma žemėlapių paties Vischerio, kiti de Wit'o ir kitų to laiko olandų kartografų darbai. Mes neturime žinių, kiek egzempliorių išleista, bet nūdien atlasas yra laikomas retu. Žemėlapių skyrius turi vieną pilną atlaso egzempliorių ir atskiras daugelio žemėlapių ko-

pijas... (Kalbamojo žemėlapiu) reprodukcija yra labai panaši į originalą net spalvų požiūriu. Pagrindinis skirtumas, kad reprodukcija yra išspausdinta daug kietesniame popierėje, negu tas, kuris buvo vartojamas 17-me amž."

V.K. Stulpino išleistas žemėlapis buvo dar vėliau įdėtas į de Wit'o Atlas Major, Amsterdam, apie 1688 m. (žiūr. Phillips, Phillipe Lee, A List of Geographical Atlases in the Library of Congress, III, number 3431).

Su pagarba

Dr. V. Sruogienė
1956.8.15, San Antonio, Texas

Kultūrinis gyvenimas

Ponų Lapių vasarnamis Stony Brook, Long Island yra tapęs lyg lietuvių kultūrinio centro vasaros metu. Ne tik kad čia praleidžia atostogas eilė kultūrininkų, bet visą vasarą čia vyksta ir šešių lietuvių dailininkų paroda. Joje dalyvauja Č. Janušas, H. Vyžiūtė-Kulber, S. Plechavičienė, P. Puzinas, prof. A. Varnas ir W. J. Witkus. Savaitgaliais ši vasarvietė yra ypač gausiai lankoma lietuvių ir amerikiečių. Kaip tik vieną tokį savaitgalį dail. P. Puzinas demonstravo aliejinę tapybą, o kitą savaitgalį dail. Č. Janušas rodė akvarelės techniką. Paaiškinimus mažos paskaitėlės forma davė Amerikos lietuvis dail. W. J. Witkus.

Dail. P. Kiaulėno minėjimas

Rugpjūčio 17 d., penktadienio vakare, ponų Lapių vasarnamyje buvo paminėta dail. P. Kiaulėno mirties metinė. Minėjimas atsilankė velionies žmona ponė Vasią Kiaulėnienė. Tai proga pritaikyta jautrią kalbą pasakė prof. V. K. Jonynas. Toliau buvo diskutuojama paminklo klausimu. Kadangi ateinančiais metais įvyksta dail. Kiaulėno paveikslų paroda Paryžiuje, buvo nutarta menininkų prisidėti prie šios parodos katalogo išleidimo, o vėliau mėginti išleisti ir didesnę monografiją lietuvių bei anglų kalbomis. Be aukščiau minėtų minėjime dalyvavo dailininkai ponai Košubai,

ponia A. Merkel, Žoromskis ir kiti.

Literatūros vakaras

Šeštadienį, rugpjūčio 18 d., gausūs vasarotojai bei savaitgalio svečiai pas poną Lapienę susilaukė dar vieno kultūrinio įvykio — būtent, literatūros vakaro. Jame dalyvavo trys rašytojai: B. Pūkelevičiūtė, J. Rūtenis ir V. Bražėnas. Pranešinėjo aktorius V. Žukauskas. Viešnia iš Kanados poetė-aktorė Birutė Pūkelevičiūtė pradėjo vakarą puikia deklamacija V. Krėvės "Užkeikta merga". Po to Jonas

Rūtenis skaitė vykusią ištrauką iš romano apie mūsų žvejų gyvenimą. Toliau Vilius Bražėnas visus juokino savo feljetonu. Bet literatūros vakaras pasiekė zenitą, kai vėl pasirodė Birutė Pūkelevičiūtė su ne trumpa ištrauka iš savo kūrybos pilna išgyvenimo, jausmo ir gilios prasmės. Tam tikrai nuotaika persunkti sakiniai, nors ilgesni, bet grakštes, skambėjo lyg muzika. Gausi lietuviška publika viską išklause su įdomumu ir dvasios pakilimu, o p. Pūkelevičiūtė buvo apdovanota gėlėmis.

VL. Kužys

Naujas tepalas ir tabletės teikia naujos vilties kenčiantiems nuo reumatizmo ir artrito

Chicago, Ill. (Specialus).

The Star Pharmacal kompanijos, Chicago, chemikas pagaminė naują tepalą ir tablečių. Ši nauja kombinacija, žinoma vardais AMERPOL RUB ir AMERPOL TABLET, pripažinta labiausiai efektyvia, malšinanti skausmus, kuriuos paprastai sukelia reumatizmas ir artritas. Patiriamas sekantis paprastas vartojimo būdas: 1) Rub, užteptas ant skaudamos vietos, beveik momentališkai palengvina skausmus; 2) Amerpol tabletės, imamos po 2 su stiklu šilto vandens 3 kartus per dieną po valgio, teikia pastovesnį tu pačių skausmų palengvinimą ilgesniam laikui.

Ši nauja pasitvirtinusi kombinacija buvo išrasta paraudusiems, uždegimui turintiems, sariams gydyti, patinimui sumažinti ir nutirpusių raumenų skausmui numalšinti nuostabiai greit ir su nuostabiais rezultatais.

AMERPOL RUB — 79 c. ir AMERPOL TABLETS — \$1.50, abiejų vaistai kartu už \$2.29. Siūlomi vaistai jau parduodami ir, jei Jūsų vaistininkas jų neturi sandėlyje, tegu užsako savo urmo krautuvėje arba parašo adresu: Amerpol Associates, Chicago 22, Ill., ir mes išsiųsime, patys apmokėję persiuntimo išlaidas.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE JŪSŲ
INSULIACIJOS
PROBLEMAS

Dabar yra laikas
įrengti savo namą
žiemai.

Mes turime išdirbtą
reputaciją pilno pasi-
rinkimo A-1 rūšies
stako lentų ir namams
materialų

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SOUTH HALSTED STREET

Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS. Mgr — LIETUVIAI SALESMAI

T. KUCZEWSKI & CO. naujoje vietoje

4102 ARCHER AVENUE

Tel.: FRontier 6-6399

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

Siunčiame dėvėtus ir naujus drabužius, medžiagas, vaistus ir maisto produktus. Senus ir naujus daiktus priimame ofise. Galima siųsti ir paštu.

Visi siuntiniai siunčiami su jau apmokėtu muitu, ir pristatymas garantuojamas.

REIKALAUKITE KATALOGŲ.

Taip pat siunčiame daiktus užsakomus Anglijoje. Siuntiniai pristatomi gavėjui 5—6 savaitių bėgyje. Ofisas atdaras: Nuo pirmad. iki šeštad., nuo 9 val. ryto iki 8 val. vak.

PRADĖK TAUPYTI SIANDIEN, - TURĖSI RYTOJ!

TAIGI PRADĖK TAUPYTI ŠIOJE LIETUVIŠKOJE ISTAIGOJE. Kiekvieno taupytojo indėliai yra andrausti iki \$10,000.00.

BRIGHTON SAVINGS and LOAN ASS'N.

4071 Archer Ave.

Tel.: LAfayette 3-8248

(į vakarus nuo California Avenue)

CHARLES ZEKAS, Secretary

OFISO VALANDOS:

Pirmad., Antrad., Penktad. ir Šeštadienį 9:00 ryte iki 4:30 val. po pietų. Trečiad. 9:00 ryte iki 12 val. dieną. Ketvirt. 9:30 ryte iki 8:00 val. vak.

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS SILEIKIS

TARPTAUTINĖ MENO PARODA VENECIJOJ

Tradicinė dvimetinė tarptautinė meno paroda Venecijoje (Italijoje) šį kartą žymiai didesnė, negu buvo prieš du metus. Šioje parodoje dalyvauja 34 tautos su 7,000 eksponatų — tapybos, skulptūros ir grafikos darbai. Vien italai sudaro vieną trečdą parodoje dalyvaujančių eksponatų. Užpildyta 50 galerijų. Kas neturėjo savo paviljono, tokių tautų eksponatai buvo patalpinti milžiniškame paviljone. Eksponatams tikrinti nebuvo centrinio komiteto. Darbų vertę prieš siunčiant Italijon, sprendė kiekvienos tautos komisija pagal savo skonį.

Paroda gausi moderniaja skulptūra bei tapyba. Skulptūra atlikta kalvėje, nes šios rūšies menas gaminamas iš geležies, — vielų ir įvairaus lydinimo. Šveicarų galerija taip pat pasižymi geležine skulptūra, net tik savo garsia laikrodžių gamyba. Italų tapyba asimiliuojasi. Žiūrovui atrodo, kad visa galerija būtų vieno dailininko darbas.

Stalino nėra

Rusų skyriuje rodoma "senosios mados" dailė, kuri primena vidurio 20 amž. dailę. Rusai vengia modernizmo. Sov. Sągoje toleruojamas tik "socialistinis realizmas". Būdinga tai, sako meno kritikas Howard Devere, kad parodoje pasigendama Stalino portretų. Satelininiai kraštai daugiausia iškelia savo tautinio meno idiomą. Čekoslovakija išstatė tikrai knygų iliustracijų rinkinį. Jugoslaviai daug drąsesni. Jie nesiskubina kurti "socialistinio meno", bet savo "gera valia" griebiasi buržuazinio Vakarų pasaulio išgalvoto modernizmo.

Geriausią reprezentaciją turi prancūzai ir anglai, kurie geru stiliumi ir forma aiškiai parodo šių dviejų tautų meno ir būdo skirtingus bruožus. JAV modernistai dailininkai taipgi dalyvauja parodoje. Didžiąją premiją laimėjo italų skulptorius Emilio Greco, už bronzinę sėdinčios moters figurą.

Iš gautų žinių teko patirti, kad šios rūšies paroda primena didelį bazarą, kur minia kelia triukšmą. Parodą aplanko turistai, kurie mėgsta pasivažinėti gondolomis Venecijos "gatvėmis" — kanalais.

INSTITUTO STUDENTŲ DARBŲ PARODA

Chicagos Meno Institutas dabar rodo savo mokyklos studentų meno darbus. Parodai paskirtos didžiosios kaitaliojamų parodų galerijos antrame muziejaus aukšte. Paroda reprezentuoja tapybą, tekstilę ir įvairias taikomojo meno šakas.

12 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL. — SATURDAY, AUGUST 25, 1956

SEKTINAS PAVYZDYS

Dailės sekcija Kultūros kongreso metu priėmė savo rezoliucijoje tarp kitų tokių nutarimų: siekti, kad lituanistikos mokyklose mūsų jaunimas būtų supažindinamas su lietuvių tautos menu ir tautodaile.

I tą kultūriniai reikšmingą dailininkų pageidavimą pirmoji atsiliepė Chicagos Aukštesniosios Lituanistinės Mokyklos direktorė p-lė Al. Rugytė. Kongresui besibaigiant, direktorė kreipėsi į Amerikos Lietuvių Dailininkų Sągos pirm. Z. Kolbą su pasiūlymu nuo ateinančių mokslo metų pravesiti apie lietuvių meną paskaitas minėtoje mokykloje.

Kanados Lituanistinės mokyklos direkt. p-lė Iz. Matusevičiūtė taip pat neatsiliko pareikšti panašų pageidavimą.

Šių mūsų pedagogų greitas ir kilnus reagavimas priimtų rezoliucijų Kultūros kongrese, paskatino viršminėtos Dail. S-gos valdybą ateiti į talką. Ji sudarė iš patyrusių meno pedagogų — prof. dail. Ad. Varno, dail. J. Paukštienės - Dobkevičiūtės ir dail. Vl. Vaitiekūno komisiją — paruošti Aukšt. Lituanistinių Mokyklų meno programą, kuri šiomis dienomis buvo baigta sudradaguoti ir įteikta suinteresuotiems.

Kultūros kongreso pastangos pozityviai realizuojamos gyvenime. — Z.

LIETUVIS ARCHITEKTAS ANTANAS VARNAS LAIMĖJO KONKURSA

NEW YORKAS. — Pavergtųjų Europos Tautų Seimo patalpoms įrengti Europos Laisvės Komitetas pravedė konkursą. PET sudaro devynių tautų delegacijos. Tad konkurse galėjo dalyvauti po vieną kiekvienos tautybės architektą. Dalyvavo tik septyni. Nedalyvavo albanas ir latvis. Iš lietuvių dalyvavo arch. A. Varnas. Ligi šiol PET Seimas savo posėdžiams turėjo samdytis patalpas. Tai labai nepatogu ir nepastovu.

Europos Laisvės Komitetas išnuomojo dideliame name, esančiame New Yorke priešais Jungtinių Tautų rūmus, dideles patalpas, kurias reikia priaišyti PET Seimui. Jis yra priešinga puse JT, kuriose dalyvauja laisvosios valstybės. Pagal projektą buvo reikalaujama, kad pusiau rūsy būtų įrengtos patalpos pavergtųjų tautų parodoms, o aukščiau Seimo posėdžių salė ir visa eilė su seimo posėdžiais surištų kitų patalpų. Šioje vietoje plevėsuos devynių pavergtųjų tautų vėliavos, priešais, antroje pusėje plevėsuojančias JT vėliavas. Tegul tieji mato, kur yra pavergtųjų tautų kovos tvirtovė.

Savo paruoštus patalpų projektus architektai išstatė PET

TRUMPOS ŽINIOS

Terra prašo pranešti mažiesiems knygų skaitytojams, kad Grimų pasakų laida dar neišsiųs. Taip pat praneša, kad ir Pelenė, ir Miegančioji gražuolė (Erškėtrožė), ir Snieguolė, ir Jonukas ir Gretutė šioje knygoje yra tilpusios. Brolių Grimų pasakos yra mėgiamiausios pasakos visų tautų vaikų literatūroje, o šioje neseniai išleistoje Terros laidoje iš jų parinktos pačios gražiausios. Tose kolonijose, kur nėra lietuviškųjų knygų platintojų, Grimų pasakos

įstaigoje viešam apžiūrėjimui. Pakviesti du New Yorko žymūs architektai konsultantai, kiekvienas atskirai, pirmąją vietą pripažino projektui Nr. 2. Susirinkęs PET Generalinis Komitetas priėmė dėmesin konsultantų nuomonę ir pasisakė už Nr. 2. Atidarius voką, buvo rasta laimėtojas arch. A. Varnas. Antrą prizą laimėjo rumunas, o trečiąją lenkas ir vengras pusiau.

P. Varnas bus ir statybos priežiūrėtojas. Statybos objektas apie \$250,000. —Kor.

Lenkai turi parodą

1020 Art Center, 1020 Lake Shore Drive galerijoje, kurią įsteigė buvusi kandidato į JAV prezidentus Adlai Stevenson žmona, yra lenkų kilmės dailininkų meno paroda. Parodą surengė Lenkų Dailininkų Sąga.

įsigyjamos pašto arba iš "Naujienu", 1739 So. Halsted St., Chicago 8, Ill., arba tiesiai iš leidyklos, Terra, 3333 So. Halsted St., Chicago 8, Ill.

Andriaus Valucko romanas Nemuno sūnūs sutiktas skaitytojų su dideliu susidomėjimu. Šioje didelės apimties, apie 700 psl. dviejų tomų knygoje autorius nesprenžia meninių ir literatūrinių problemų, o siekia parodyti panemuniečių gyvenimą kritiškiausio ir tragiškiausio Lietuvai dešimtrečio laikotarpį, pradedant suvalkiečių ūkininkų neramumus sukėlusia ekonomine ir politine krize dar Nepriklausomybės metu ir baigiant bolševikų ir vokiečių okupacijomis. Visas kaimo gyvenimas, problemos ir vėliau tragiška parodoma nuoširdžiai, atvira, su didele meile savo kraštui ir savo krašto ūkininkui, visiškai nenutylint net tų momentų, dėl kurių mums dabar ir gėda, ir gaudu. Kaip tik dėl šito pasirinkto romane kelio autorius gauna iš skaitytojų daug sveikinimų ir padėkos laišku, ypač iš suvalkiečių ūkininkų sukilimo dalyvių, už dalyvavimą tame sukilime sunkiai nukentėjęs. Autorius, anuometinio kariuomenės teismo baustas bene sunkiausiomis mūsų teismų istorijoje bausmėmis — trim mirties bausmėmis ir dviem iki gyvos galvos kalėjimu iš karto, o su bendrinus — mirties bausme su amnestijomis išlikęs gyvas. amnestijomis išlikęs gyvas.

BIZNIO IR FINANSŲ PATARĖJAS

Pirkdamas ar parduodamas prekybos įstaigą, organizuodamas ar padidindamas įmonę ar kokį biznį, pasitark su

WILLIAM J. DRAKE - DRAGŪNAS

85-03 Wareham Place,

JAMAICA, N. Y.

Tel. Jamaica 6-7272

MUTUAL FEDERAL SAVINGS

pataria:

1. Nepraleiskit visų uždirbtų pinigų. Taupykit nors dalį.
2. Pinigams padėti nereikia važinėti. Juos galite pasiųsti paštu. Mes apmokėsime pašto išlaidas.
3. Planingas taupymas visados moka gerus dividendus.

2202 W. CERMAK ROAD
Virginia 7-7747

JOHN J. KAZANAUSKAS, Pres

Chartered and Supervised by the U. S. Government

ISTAIGOS VALANDOS: Kasdien nuo 9-tos ryto iki 5 val. vakaro. Ketvirtadieniais nuo 9-tos ryto iki 8 val. vakaro. Šeštadieniais nuo 9-tos val. ryto iki 1 valandos po pietų. Trečiadieniais visai neatidaro.

GARSINKITĖS NAUJIENOSE